Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (czwarta izba)

z dnia 9 grudnia 2015 r.*

Pomoc państwa — Sektor górniczy — Subwencja przyznana przez organy greckie na rzecz przedsiębiorstwa górniczego Ellinikos Chrysos — Umowa zbycia kopalni po cenie niższej od wartości rynkowej i zwolnienie z podatku od tej transakcji — Decyzja uznająca środki pomocy za bezprawnie przyznane i nakazująca odzyskanie odpowiednich kwot — Pojęcie korzyści — Kryterium inwestora prywatnego

W sprawach połączonych T-233/11 i T-262/11

Republika Grecka, reprezentowana przez P. Mylonopoulosa, V. Asimakopoulosa, G. Kanellopoulosa oraz A. Iosifidou, działających w charakterze pełnomocników,

strona skarżąca w sprawie T-233/11,

Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou, z siedzibą w Kifisii (Grecja), reprezentowana początkowo przez adwokatów K. Adamantopoulosa, E. Petritsiego, E. Trovę oraz P. Skourisa, a następnie przez adwokatów K. Adamantopoulosa, E. Trovę, P. Skourisa i E. Roussou,

strona skarżąca w sprawie T-262/11,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez É. Gippiniego Fourniera oraz S. Triantafyllou, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot żądanie stwierdzenia nieważności decyzji Komisji 2011/452/UE z dnia 23 lutego 2011 r. dotyczącej pomocy państwa C 48/08 (ex NN 61/08) przyznanej przez Grecję na rzecz Ellinikos Chrysos AE (Dz.U. L 193, s. 27),

SĄD (czwarta izba),

w składzie: M. Prek, prezes, I. Labucka i V. Kreuschitz (sprawozdawca), sędziowie,

sekretarz: S. Spyropoulos, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 28 stycznia 2015 r.,

wydaje następujący

* Języki postępowania: grecki i angielski.

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

1. *Stan faktyczny*

1 Kopalnie gminy Kasandra (Grecja) znajdują się w dystrykcie Chalkidiki (Grecja), który stanowi część regionu Macedonia Środkowa (Grecja), położonego na północy greckiego półwyspu, i obejmują obszar górniczy Olympias (Grecja), czyli kopalnię ołowiu, cynku i złota, obszar górniczy Stratoni (Grecja), czyli kopalnie ołowiu i cynku, oraz obszar górniczy Skouries (Grecja), czyli złoże miedzi i złota.

2 W następstwie unieważnienia w dniu 6 grudnia 2002 r. (wyrok nr 3615/2002) przez Symvoulio tis Epikrateias (grecką radę stanu) zezwoleń dotyczących istniejącego projektu rozbudowy obszaru górniczego Stratoni ze względu na uchybienia proceduralne, a zwłaszcza brak wspólnej decyzji pięciu właściwych ministrów (ministrów: rozwoju, środowiska, rolnictwa, kultury i zdrowia), działalność na tym obszarze górniczym została wstrzymana. W celu wykonania wspomnianego wyroku minister rozwoju wydał dwie decyzje: pierwszą – zakazującą jakiejkolwiek działalności wydobywczej w kopalni w Stratoni – i drugą – nakazującą przyjęcie dodatkowych środków bezpieczeństwa.

3 W dniu 18 lutego 2003 r. minister rozwoju wydał nowe zezwolenie dotyczące eksploatacji obszaru górniczego Stratoni i uchylił swe wcześniejsze akty z dnia 7 i 29 stycznia 2003 r. Jednakże przez cały rok 2003 r. działalność we wszystkich kopalniach Kasandry była zawieszona.

4 Od 1927 r. kopalnie Kasandry należały do greckiej spółki, aż do ich sprzedaży w drodze przetargu spółce TVX Hellas AE, kontrolowanej przez TVX Gold Inc. – spółkę kanadyjską, która połączyła się w czerwcu 2002 r. z kanadyjską grupą, której spółką dominującą jest Kinross Gold Corp. (zwaną dalej „grupą Kinross”).

5 W związku z już dokonanymi inwestycjami, a także kosztami poniesionymi w wyniku przywrócenia stanu środowiska do etapu poprzedniego, wymaganymi w decyzjach administracyjnych i wyrokach sądowych wspomnianych w pkt 2 i 3 powyżej, TVX Hellas poniosła znaczące straty. W konsekwencji grupa Kinross postanowiła wstrzymać od stycznia 2003 r. działalność swej spółki zależnej w kopalniach Kasandry i opuścić rynek grecki.

6 W celu ostatecznego zakończenia swej działalności w Grecji grupa Kinross podjęła negocjacje z państwem greckim, w wyniku których w dniu 12 grudnia 2003 r. zawarto ugodę pozasądową, zatwierdzoną na mocy art. 51 ustawy greckiej nr 3220/2004 (zwaną dalej „ugodą pozasądową”).

7 Na mocy tej ugody pozasądowej Republika Grecka nabyła własność aktywów TVX Hellas, opisanych w części II wspomnianej ugody, i wypłaciła tej spółce odszkodowanie pieniężne w wysokości 11 mln EUR.

8 Tego samego dnia Republika Grecka podpisała umowę sprzedaży wspomnianych aktywów na rzecz Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou (zwanej dalej „Ellinikos Chrysos” lub „spółką Ellinikos Chrysos”), spółki utworzonej w celu przejęcia wspomnianych aktywów, której głównym inwestorem była kanadyjska spółka European Goldfields, Ltd, wyspecjalizowana w sektorze zakupu, poszukiwania złóż i rozwoju obszarów górniczych na Bałkanach. Wspomniana umowa (zwana dalej „sporną umową”) została zatwierdzona na mocy art. 52 greckiej ustawy nr 3220/2004.

2. *Istotne postanowienia umowy*

9 W art. 51 greckiej ustawy nr 3220/2004 zatwierdzono ugodę pozasądową i wyjaśniono, że strony wspomnianej ugody zaakceptowały ją, aby uniknąć toczącego się wiele lat, bardzo kosztownego postepowania arbitrażowego lub sądowego, którego wynik jest niepewny. Ugoda ta stanowi wzajemne i pełne spełnienie żądań zarówno państwa greckiego, jak i TVX Hellas i TVX Gold w odniesieniu do wszelkich praw lub wierzytelności, jakie posiada jedna strona w stosunku do drugiej.

10 Na mocy tej ugody państwo greckie nabywa wszystkie aktywa TVX Hellas i zobowiązuje się, po pierwsze, do wypłaty tej spółce tytułem rozsądnego odszkodowania pieniężnego kwoty w wysokości 11 mln EUR, a po drugie, do zwolnienia, odpowiednio, wspomnianej spółki, jak i członków rad nadzorczych, z wszelkiej odpowiedzialności administracyjnej lub karnej lub z wszelkich zobowiązań ze względu na ewentualne uchybienia przepisom dotyczącym ochrony środowiska w ogólności, a roszczenia z tytułu tej odpowiedzialności lub tych zobowiązań uznaje się za przedawnione. Poza tym na mocy tej ugody przeniesienia aktywów dokonuje się poprzez publikację w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* ustawy zatwierdzającej te ugodę i nie ma wymogu dokonania transkrypcji lub innych wpisów do rejestru przewidzianych we właściwych przepisach.

11 W art. 52 greckiej ustawy nr 3220/2004 zatwierdzono sporną umowę, na mocy której państwo greckie zbyło na rzecz spółki Ellinikos Chrysos wszystkie aktywa, które zostały na niego przeniesione przez TVX Hellas na podstawie ugody pozasądowej.

12 Na mocy art. 1 spornej umowy państwo greckie sprzedaje, zbywa i dostarcza spółce Ellinikos Chrysos „jako takie" wszystkie aktywa spółki TVX Hellas, które państwo to nabyło na mocy ugody pozasądowej. We wspomnianym artykule wymieniono następnie wszystkie składniki majątku i przewidziano w szczególności, że „państwo greckie zbywa także na rzecz nabywcy wszelkie ważne zezwolenia (administracyjne i inne) oraz zatwierdzenia, które nie zostały unieważnione lub zawieszone na mocy orzeczenia sądowego i które zostały wymienione w załączniku IV do niniejszej umowy. Wspomniane zezwolenia i zatwierdzenia są ważne w imieniu i na rachunek nabywcy".

13 W art. 1.3 spornej umowy wyjaśniono, że Ellinikos Chrysos „nie ponosi w żaden sposób odpowiedzialności za szkody wyrządzone środowisku lub szkody wyrządzone osobom trzecim, które powstały przed publikacją zatwierdzającą niniejszą umowę lub w przypadku których zdarzenia prowadzące do ich powstania miały miejsce przed wspomnianą publikacją".

14 Na mocy art. 2 spornej umowy „[c]ena wszystkich aktywów, które należały do TVX Hellas i są sprzedawane na mocy niniejszej umowy, wynosi 11 mln EUR" oraz „[c]ena ta powinna być zapłacona – w ciągu pięciu dni roboczych od dnia publikacji w Dzienniku Urzędowym ustawy zatwierdzającej – bezpośrednio spółce TVX Hellas, poprzez zaspokojenie roszczenia, jakie spółka ta posiada względem państwa greckiego na mocy ugody pozasądowej".

15 Oprócz zobowiązań podjętych na podstawie art. 1.3 spornej umowy art. 3 wspomnianej umowy, zatytułowany „Zobowiązania nabywcy i państwa greckiego", opisuje wzajemne zobowiązania stron. Na mocy art. 3.1 tej umowy nabywca zobowiązuje się w szczególności:

„a) do realizowania wszystkich działań i procedur w zakresie ochrony środowiska i utrzymania w odpowiednim stanie […] aż do upływu terminu – o którym mowa w art. 3.3 – wyznaczonego w celu wydania koniecznych zezwoleń i zatwierdzeń;

b) do rozpoczęcia, w każdej kopalni lub części kopalni, w przypadku których zezwolenia na eksploatację i związane z nimi zatwierdzenia nie zostały unieważnione lub zawieszone, wszelkich czynności przygotowawczych umożliwiających w rozsądnym, nieprzekraczającym trzech miesięcy

terminie uruchomienie produkcji. W ramach tego ponownego uruchomienia produkcji w kopalniach Kasandry nabywca zatrudni konieczny na daną chwilę personel, w tym byłych pracowników kopalń Kasandry […]”.

16 Na mocy art. 3.2 spornej umowy nabywca zobowiązuje się poza tym do „sporządzenia w terminie 24 miesięcy, licząc od dnia publikacji ustawy zatwierdzającej niniejszą umowę, projekt całkowitych inwestycji w zakresie rozwoju kopalń Kasandry, a także budowy i funkcjonowania huty złota, wraz z wszelkimi badaniami przewidzianymi przez właściwe przepisy, które są konieczne do uzyskania wszelkich zezwoleń i związanych z nimi zatwierdzeń”.

17 Na mocy art. 3.3 spornej umowy państwo greckie zobowiązuje się „do zbadania projektu inwestycyjnego, przedłożonego zgodnie z poprzednim ustępem w terminie dwóch miesięcy, oraz do wydania wszelkich koniecznych zezwoleń i zatwierdzeń w terminie dziesięciu miesięcy”.

18 Artykuł 3.4 spornej umowy stanowi, że „[p]rojekt inwestycyjny, zatwierdzony przez właściwe władze, uważa się za załącznik do niniejszej umowy i jej część integralną i będzie on wiązał strony zgodnie z brzmieniem zatwierdzenia”.

19 Na mocy art. 3.5 spornej umowy nabywca zobowiązuje się do „wykonania zatwierdzonego projektu inwestycyjnego poprzez uruchomienie działalności produkcyjnej w terminach, które zostaną określone w uzyskanych przez niego zezwoleniach administracyjnych i zatwierdzeniach”.

20 Artykuł 4 spornej umowy, zatytułowany „Skutki niewykonania zobowiązań umownych stron”, przewiduje, że niewykonanie przez którąkolwiek ze stron umowy zobowiązań umownych stanowi podstawę wypowiedzenia wspomnianej umowy. W przypadku wypowiedzenia nabywca jest zobowiązany do zwrócenia wszystkich aktywów państwu greckiemu, a państwo greckie musi zwrócić bezpośrednio nabywcy zapłaconą cenę wynoszącą 11 mln EUR, wraz z rozsądnym odszkodowaniem. Jednostronna zmiana przez państwo greckie warunków tej umowy i systemu zezwoleń i zatwierdzeń projektu inwestycyjnego poprzez przyjęcie przepisów ustawowych lub wykonawczych, a także przez przyjęcie innych środków administracyjnych o jakimkolwiek charakterze, stanowi podstawę do wypowiedzenia rozpatrywanej umowy.

21 Na mocy art. 5 spornej umowy „zobowiązanie finansowe związane z funkcjonowaniem kopalń Kasandry nie obciąża nabywcy, jeśli powstało ono przed dniem publikacji ustawy zatwierdzającej niniejszą umowę”, a „[z]bycie nabywcy wszystkich aktywów, które należały do TVX Hellas i zostały nabyte przez państwo greckie, jest zwolnione z wszelkich podatków od zbycia”.

22 Artykuł 53 greckiej ustawy nr 3220/2004 zatwierdza inną umowę, zawartą w dniu 22 grudnia 2003 r. pomiędzy TVX Hellas, TVX Gold, Ellinikos Chrysos i państwem greckim, dotyczącą sposobów zapłaty ceny transakcji, określonych w art. 2 spornej umowy. Artykuł 4 tej ostatniej umowy przewiduje, że jeśli zatwierdzenia na podstawie ustawy nie będzie można dokonać do dnia 31 stycznia 2004 r., państwo greckie zobowiązuje się do zawrotu na rzecz Ellinikos Chrysos zaliczki, jaką spółka ta powinna zapłacić spółce TVX Hellas na mocy art. 1 tej umowy.

23 Zgodnie z art. 56 greckiej ustawy nr 3220/2004 sporna umowa miała wejść w życie w dniu następującym po jej publikacji w *Dzienniku Urzędowym Republiki Greckiej*. Ustawa ta została opublikowana w dniu 28 stycznia 2004 r. W dniu 30 stycznia 2004 r. Ellinikos Chrysos zapłaciła 11 mln EUR i została zwolniona z jakiegokolwiek obowiązku zapłaty.

3. *Postępowanie administracyjne*

24 W dniu 9 lipca 2007 r. do Komisji Wspólnot Europejskich wpłynęła skarga oparta na stwierdzeniu, iż Republika Grecka zatwierdziła na mocy spornej umowy dwa środki pomocowe na rzecz Ellinikos Chrysos. Pismem z dnia 5 listopada 2007 r. organy greckie przedstawiły uwagi w przedmiocie tej skargi. Następnie, pismami z dnia 7 kwietnia i 25 czerwca 2008 r., Komisja wysłała żądania przedstawienia dodatkowych informacji, na które organy greckie odpowiedziały odpowiednio pismami z dnia 13 maja i 30 lipca 2008 r.

25 Decyzją z dnia 10 grudnia 2008 r. na mocy art. 108 ust. 2 TFUE Komisja wszczęła formalne postępowania wyjaśniające w sprawie rozpatrywanych środków i wezwała zainteresowane strony do przedstawienia uwag [decyzja C(2008) 7853 wersja ostateczna (Dz.U. 2009, C 56, s. 45, zwana dalej „decyzją o wszczęciu postępowania")].

26 W dniu 10 kwietnia 2009 r. Ellinikos Chrysos złożyła uwagi w przedmiocie decyzji o wszczęciu postępowania. W odpowiedzi na żądanie przedstawienia dodatkowych informacji Ellinikos Chrysos przedłożyła dodatkowe uwagi w dniach 29 lipca 2009 r., 15 stycznia 2010 r. i 4 maja 2010 r. Poza tym w dniach 26 czerwca 2009 r. i 24 czerwca 2010 r. odbyły się dwa spotkania Komisji i Ellinikos Chrysos.

27 Uwagi przedstawili trzej pozostali zainteresowani uczestnicy, czyli European Goldfields, organizacje związkowe kopalń Kasandry oraz grecki obserwator działalności górniczej. Wreszcie w dniu 4 stycznia 2011 r. Ellinikos Chrysos skierowała do Komisji nieformalny dokument, w którym przedstawiła swe zaniepokojenie w odniesieniu do wyceny i zrozumienia kontekstu faktycznego oraz metody wyceny ustalonych przez Komisję.

4. *Zaskarżona decyzja*

28 W dniu 23 lutego 2011 r. Komisja wydała decyzję 2011/452/UE w sprawie pomocy państwa C 48/08 (ex NN 61/08) przyznanej przez Grecję na rzecz Ellinikos Chrysos (Dz.U. L 193, s. 27, zwaną dalej „zaskarżoną decyzją"), uznającą tę pomoc za niezgodną z rynkiem wewnętrznym (art. 1) i nakazującą Republice Greckiej jej odzyskanie (art. 2 i 3).

29 Sentencja zaskarżonej decyzji brzmi następująco:

„Artykuł 1

Pomoc państwa w kwocie 15,34 mln EUR, którą Grecja przyznała niezgodnie z prawem i z naruszeniem art. 108 ust. 3 [TFUE] na rzecz Ellinikos Xrysos [Chrysos] SA, […] jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym.

Artykuł 2

1. [Republika Grecka] odzyska od beneficjenta pomoc, o której mowa w art. 1.

2. Do kwot podlegających zwrotowi dolicza się odsetki za cały okres […] od dnia, w którym pomoc została przekazana do dyspozycji beneficjenta, do dnia ich faktycznego odzyskania.

[…]

Artykuł 3

1. Odzyskanie pomocy, o której mowa w art. 1, następuje w sposób bezzwłoczny i skuteczny.

2. [Republika Grecka] zapewnia wykonanie niniejszej decyzji w terminie czterech miesięcy od daty jej notyfikacji".

30 Wspomniana decyzja identyfikuje dwa środki pomocowe w następujący sposób (motywy 15–18 zaskarżonej decyzji):

„II.c. Środek 1: Cena sprzedaży niższa od ceny rynkowej

(15) […] państwo greckie odsprzedało kopalnie Cassandra [Kasandry] spółce Ellinikos Xrysos [Chrysos] za 11 mln EUR bez wcześniejszej wyceny aktywów i bez otwartej procedury przetargowej. Sprzedaż ta obejmowała:

a) kopalnie Stratoni, Skouries i Olympias wraz z odpowiednimi prawami górniczymi;

b) teren [grunty];

c) zasoby surowców mineralnych; oraz

d) aktywa trwałe (sprzęt do wydobywania i przetwarzania, domy dla pracowników i budynki przemysłowe).

Według władz [organów] greckich celem tego środka było znalezienie właściciela chętnego do prowadzenia działalności w tych kopalniach, a zatem też ochrona zatrudnienia i środowiska.

[…]

II.d. Środek 2: Zwolnienie z obowiązku uiszczenia podatków i obniżka opłat za usługi prawne […]

(18) W niniejszej decyzji Komisja ustaliła, że całkowita kwota pomocy w ramach środków 1 i 2 wyniosła 15,34 mln EUR […]".

31 W odniesieniu do pierwszego środka pomocowego, a w szczególności obliczenia wartości kopalń Kasandry, Komisja zbadała każdy z trzech obszarów górniczych, które składają się na kopalnie Kasandry (obszary Stratoni, Olympias i Skouries) na podstawie wartości każdej kopalni, w oparciu o czynniki gospodarcze istniejące w momencie sprzedaży, a także zdolność operacyjną każdej kopalni. W celu oszacowania wspomnianej wartości odniosła się do sprawozdania z wyceny sporządzonego przez międzynarodową spółkę konsultingową specjalizującą się w sektorze górniczym na rachunek European Goldfields, w ramach jej planu podniesienia kapitału zakładowego we wspomnianej spółce, w którym za datę dokonania wyceny przyjęto dzień 30 czerwca 2004 r. o północy (zwanego dalej „sprawozdaniem z wyceny"). Wspomniane sprawozdanie, sporządzone metodą przychodów, uznaną przez Komisję za mającą zastosowanie do rozpatrywanej wyceny, przedstawia następujące wartości netto dla trzech obszarów górniczych, odpowiednio: wartości ujemne, wynoszące – 28,79 mln dolarów amerykańskich (USD) lub – 23,7 mln EUR dla obszaru górniczego Olympias, oraz wartości dodatnie, wynoszące 10,48 mln USD lub 8,6 mln EUR dla obszaru górniczego Stratoni i 15,72 mln USD lub 2,9 mln EUR dla obszaru górniczego Skouries, przy czym suma tych trzech kwot daje wartość ujemną: – 2,59 mln EUR (motywy 68–74 zaskarżonej decyzji).

32 W odniesieniu w szczególności do wartości obszaru górniczego Olympias w motywach 75 i 76 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła jednak, co następuje:

„(75) […] [W]artość bieżąca netto (na etapie zbliżonym do produkcyjnego) [obszaru górniczego] Olympias w chwili sprzedaży rzeczywiście była ujemna. Niemniej jednak […] ujemna wartość bieżąca netto [obszaru górniczego] Olympias oznacza, że w [momencie] sprzedaży oczekiwane

zyski z eksploatacji kopalni przy poziomie cen obserwowanym w ciągu ostatnich 11 lat byłyby ujemne. Biorąc pod uwagę ceny złota, każdy właściciel [obszaru górniczego] Olympias musiałby zrezygnować z eksploatacji kopalni i na ile to tylko możliwe dążyć do unikania strat. Jak pokazano, rezygnując z eksploatacji kopalni nabywca mógł ograniczyć straty do 5,5 mln EUR, co stanowi koszty, które zgodnie z umową nabywca musiał ponieść w celu ochrony środowiska i na potrzeby obsługi technicznej. Jednakże nie można na podstawie tylko tego faktu wyciągać wniosku, że wartość [obszaru górniczego] Olympias należy oszacować na – 5,5 mln EUR, ponieważ z zasady posiadanie kopalni ma również wartość opcji: właściciel może eksploatować kopalnię w okresie dobrej koniunktury (gdy ceny złota są wystarczająco wysokie), a w złych okresach (gdy ceny złota nie są wystarczająco wysokie) zdecydować się na zaprzestanie eksploatacji. Spółka Ellinikos Xrysos [Chrysos] mogła zatem wybrać przejęcie tej kopalni jako części kompleksu kopalń Cassandra [Kasandry] lub mając na uwadze późniejszą możliwość przeprowadzenia koniecznych inwestycji w [obszaru górniczego] Olympias w celu rentownego wznowienia eksploatacji, gdyby ceny złota wzrosły do poziomów (znacząco) wyższych od poziomu obserwowanego w poprzednim okresie 1993–2003 r.

(76) Uzyskanie wiarygodnych szacunków tej wartości opcji jest dość skomplikowane. Co ważniejsze, każdą taką wartość należałoby skorygować, aby uwzględnić prawdopodobieństwo (potencjalnie wysokie), że nawet jeżeli ceny złota byłyby wystarczająco wysokie, by gwarantować rentowną działalność, to zezwolenie na wydobycie mogłoby nie zostać udzielone. […] [Z]ezwolenia na wydobycie i przetwarzanie złota dotyczące [obszaru górniczego] Olympias unieważniono z przyczyn środowiskowych, które uznano za poważne. Dlatego też wydaje się, że należy uważać, iż [obszar górniczy] Olympias ma wartość opcji, którą można ostrożnie szacować na zero. Wartość netto [obszaru górniczego] Olympias należy zatem szacować na – 5,5 mln EUR”.

Przebieg postępowania i żądania stron

33 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 28 kwietnia 2011 r. Republika Grecka wniosła skargę zarejestrowaną pod numerem T-233/11.

34 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 20 maja 2011 r. Ellinikos Chrysos wniosła skargę zarejestrowaną pod numerem T-262/11.

35 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 9 sierpnia 2011 r. spółki European Goldfields wniosła o dopuszczenie do udziału w sprawie T-233/11 w charakterze interwenienta popierającego żądania Republiki Greckiej.

36 Postanowieniem z dnia 7 września 2011 r. prezes piątej izby Sądu oddalił wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta, o którym mowa w pkt 35 powyżej, na mocy art. 40 akapit drugi statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, mającego zastosowanie do postępowania przez Sądem na mocy art. 53 akapit pierwszy wspomnianego statutu, z tego względu, że stronami postępowania były państwo członkowskie i instytucja Unii Europejskiej i nakazał European Goldfields pokrycie własnych kosztów.

37 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 9 sierpnia 2011 r. European Goldfields wniosła o dopuszczenie jej do udziału w sprawie T-262/11 w charakterze interwenienta popierającego żądania spółki Ellinikos Chrysos.

38 Postanowieniem z dnia 27 marca 2012 r. prezes piątej izby Sądu oddalił wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta, o którym mowa w pkt 37 powyżej, na mocy art. 40 akapit drugi statutu Trybunału, mającego zastosowanie do postępowania przez Sądem na mocy art. 53 akapit pierwszy wspomnianego statutu, ponieważ European Goldfields uzasadniła tylko pośredni i potencjalny interes w rozstrzygnięciu sporu, i nakazał tej spółce pokrycie własnych kosztów.

39 W następstwie zmiany składu izb Sądu w dniu 3 października 2013 r. prezes Sądu przydzielił sprawy innemu sędziemu sprawozdawcy, przydzielonemu do czwartej izby, której w konsekwencji zostały przekazane niniejsze sprawy.

40 W dniu 7 sierpnia 2014 r. w ramach środków organizacji postępowania na podstawie art. 64 § 3 lit. a) regulaminu postępowania przed Sądem z dnia 2 maja 1991 r. Sąd postawił stronom szereg pytań na piśmie, na które strony udzieliły odpowiedzi w wyznaczonych terminach.

41 Tego samego dnia Sąd postawił stronom pytanie dotyczące ewentualnego połączenia spraw T-233/11 i T-262/11 do celów ustnego etapu postępowania i wydania wyroku kończącego postępowanie.

42 W dniu 2 września 2014 r. Komisja przedstawiła uwagi, jednocześnie wskazując, że co do zasady nie sprzeciwia się temu połączeniu.

43 Pismami z dnia 1 i 2 października 2014 r. Republika Grecka wskazała, że sprzeciwia się połączeniu spraw T-233/11 i T-262/11. Wskazała także, że w przypadku połączenia niektóre elementy akt sprawy T-233/11 powinny zostać uznane za poufne i złożyła wniosek o utajnienie niektórych fragmentów wspomnianych akt sprawy względem interwenienta oraz załączyła jawną wersję złożonych przez nią pism.

44 W dniu 29 października 2014 r. Sąd zadecydował o niełączeniu spraw T-233/11 i T-262/04 do celów przeprowadzenia ustnego etapu postępowania.

45 Po zapoznaniu się ze sprawozdaniem sędziego sprawozdawcy Sąd (czwarta izba) postanowił o otwarciu ustnego etapu postępowania.

46 Na rozprawach w dniu 28 stycznia 2015 r. wysłuchane zostały wystąpienia stron i ich odpowiedzi na pytania ustne Sądu. Podczas tych rozpraw stronom zostało postawione pytanie na temat ewentualnego połączenia spraw T-233/11 i T-262/11 do celów wydania wyroku kończącego postępowanie. W sprawie T-233/11 Republika Grecka powtórzyła swój sprzeciw wobec takiego połączenia, podczas gdy Komisja nie podniosła zastrzeżeń. W sprawie T-262/11 strony formalnie nie sprzeciwiły się wspomnianemu połączeniu.

47 Republika Grecka i Ellinikos Chrysos (zwane dalej łącznie „skarżącymi") wnoszą do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

48 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi w sprawie T-233/11 jako bezzasadnej, a w sprawie T-262/11 – częściowo oddalenie skargi jako bezzasadnej i częściowo odrzucenie jej jako niedopuszczalnej;

— obciążenie skarżących kosztami postępowania.

Co do prawa

49 Sprawy zostały połączone do celów wydania wyroku zgodnie z art. 68 § 1 regulaminu postępowania przed Sądem.

1. *W przedmiocie dopuszczalności*

50 W sprawie T-262/11 Komisja zgłasza wątpliwości w odniesieniu do dopuszczalności skargi w świetle art. 21 statutu Trybunału i art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania z dnia 2 maja 1991 r. ze względu na fakt, że jest ona zbędnie długa, a zarzuty przedstawione są w niejasny sposób. Poza tym odesłanie do załączników bez wskazania strony nie jest „dokładne". Ponadto nie wszystkie wspomniane załączniki zostały dostarczone w języku wybranym jako język postępowania we wspomnianej sprawie zgodnie z art. 35 § 3 wspomnianego regulaminu postępowania z dnia 2 maja 1991 r. i w konsekwencji Komisja ich nie zbadała. Poza tym w zakresie, w jakim Ellinikos Chrysos podnosi wypaczenie jej argumentów przez Komisję, ta ostatnia twierdzi, że jeśli doszło do wypaczenia, to było ono skutkiem braku jasności skargi.

51 Ellinikos Chrysos podważa argumenty Komisji.

52 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 21 statutu Trybunału oraz art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania z dnia 20 maja 1991 r. każda skarga powinna zawierać określenie przedmiotu sporu oraz zwięzłe przedstawienie powołanych zarzutów prawnych.

53 Zgodnie z orzecznictwem wskazanie to powinno być wystarczająco jasne i dokładne, by umożliwić stronie pozwanej przygotowanie obrony, a Sądowi wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie skargi. Dotyczy to również każdego z żądań, które należy pogrupować na zarzuty i argumenty pozwalające zarówno stronie pozwanej, jak i sędziemu na dokonanie na ich podstawie oceny zasadności skargi (wyrok z dnia 7 lipca 1994 r., Dunlop Slazenger/Komisja, T-43/92, Rec, EU:T:1994:79, pkt 183). W konsekwencji aby skarga była dopuszczalna, trzeba, by zasadnicze okoliczności faktyczne i prawne, na których się ona opiera, wynikały, przynajmniej zwięźle, ale w sposób spójny i zrozumiały, z tekstu samej skargi. W tym względzie wprawdzie poszczególne punkty skargi mogą zostać wsparte lub uzupełnione odesłaniami do poszczególnych fragmentów dokumentów do niej załączonych, jednak ogólne odesłanie do innych dokumentów nie może zastąpić braku istotnych elementów argumentacji prawnej, które zgodnie ze wspomnianymi powyżej przepisami muszą być zawarte w samej skardze (zob. wyroki: z dnia 17 września 2007 r., Microsoft/Komisja, T-201/04, Zb.Orz., EU:T:2007:289, pkt 94 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 7 maja 2009 r., NVV i in./Komisja, T-151/05, Zb.Orz., EU:T:2009:144, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 5 października 2011 r., Transcatab/Komisja, T-39/06, Zb.Orz., EU:T:2011:562, pkt 366 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponadto nie do Sądu należy poszukiwanie i odnajdywanie w załącznikach zarzutów i argumentów, które mogłyby być podstawą skargi, albowiem załączniki spełniają funkcję wyłącznie dowodową i dokumentacyjną (zob. podobnie wyrok z dnia 11 września 2014 r., MasterCard i in./Komisja, C-382/12 P, Zb.Orz., EU:C:2014:2201, pkt 40; ww. wyroki: NVV i in./Komisja, EU:T:2009:144, pkt 61; Transcatab/Komisja, EU:T:2011:562, pkt 366).

54 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że chociaż zarzuty są przedstawione i ustrukturyzowane w sposób mało dokładny, można zrozumieć znaczenie twierdzeń podniesionych względem zaskarżonej decyzji. Przedmiot sporu jest bowiem jasno określony – stanowi go mianowicie żądanie stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, a podniesione zarzuty dotyczą, po pierwsze – błędu w stosowaniu i wykładni art. 107 ust. 1 TFUE i szeregu błędów w ocenie okoliczności faktycznych odnoszących się do istnienia pomocy państwa, a po drugie – naruszenia prawa do obrony, naruszenia uprawnień procesowych, a także nadużycia władzy i naruszenia zasady dobrej administracji i obowiązku sumiennego i bezstronnego badania.

55 Poza tym, w odniesieniu do załączników, zgodnie z orzecznictwem, choć konkretne punkty głównej części skargi mogą zostać wsparte lub uzupełnione odesłaniami do poszczególnych fragmentów dokumentów do niej załączonych, ogólne odesłanie do innych dokumentów, nawet załączonych do skargi, nie może kompensować braku istotnych elementów argumentacji prawnej, które, zgodnie z przypomnianym powyżej przepisem, muszą być zawarte w samej skardze (zob. ww. w pkt 53 wyrok MasterCard i in./Komisja, EU:C:2014:2201, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).

56 W tym zakresie, jak słusznie podkreśla Komisja, w głównej części skargi Ellinikos Chrysos odsyła do obszernych załączników, których tylko krótkie fragmenty są istotne dla uzasadnienia danego argumentu, co sprawiło, że badanie skargi stało się bardziej skomplikowane. Jednakże, mimo że niepożądane, w niniejszym przypadku nie uniemożliwiło to – ze względu na fakt, że co do zasady fragmenty te zostały podkreślone w samym tekście załączników – zrozumienia istoty argumentów stanowiących podstawę skargi, które są przedstawione w głównych punktach pism i które opierają się na załącznikach wyłącznie w celu przedstawienia dodatkowych dowodów.

57 Tak więc skarga umożliwiła Komisji przygotowanie obrony, a Sądowi zrozumienie podstawy wspomnianej skargi, i należy ją uznać za zgodną z wymogami formalnymi określonymi w orzecznictwie przytoczonym w pkt 53 powyżej. Należy więc stwierdzić, że skarga jest dopuszczalna.

2. *Co do istoty*

Streszczenie zarzutów dotyczących stwierdzenia nieważności

58 W uzasadnieniu skargi Republika Grecka i Ellinikos Chrysos podnoszą odpowiednio trzy i dwa zarzuty. Pierwszy z zarzutów podniesionych przez każdą ze skarżących jest co do zasady identyczny i dotyczy błędnych wykładni i stosowania art. 107 ust. 1 TFUE i art. 108 ust. 2 TFUE, a także błędów w ocenie okoliczności faktycznych dotyczących istnienia pomocy państwa. Zdaniem skarżących Komisja:

— w odniesieniu do pierwszego środka pomocowego (sprzedaż kopalń Kasandry po cenie niższej od ceny rynkowej):

  a) błędnie uznała za spełnioną przesłankę wykorzystania zasobów państwowych, podczas gdy państwo greckie pełniło rolę zwykłego pośrednika w transakcji;

  b) tytułem ewentualnym – błędnie zastosowała kryterium inwestora prywatnego;

  c) tytułem ewentualnym – błędnie uznała za spełnioną przesłankę istnienia korzyści ze względu na błąd w obliczeniu wartości aktywów będących przedmiotem transakcji;

  d) w sprawie T-233/11, zdaniem Republiki Greckiej, dokonała błędnej oceny przesłanki wystąpienia zakłócenia konkurencji i wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi;

— w odniesieniu do drugiego środka pomocowego (zwolnienie z obowiązku zapłaty podatków od transakcji):

  a) błędnie oceniła przesłankę istnienia korzyści;

  b) w sprawie T-233/11, zdaniem Republiki Greckiej, dokonała błędnej oceny przesłanki wystąpienia zakłócenia konkurencji i wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

59 Pozostałe podniesione przez skarżące w niniejszych sprawach zarzuty są różne. W sprawie T-233/11 Republika Grecka zarzuca Komisji błędną wykładnię i zastosowanie art. 14 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [108 TFUE] (Dz.U. L 83, s. 1), z tego względu, że wymóg odzyskania pomocy narusza zdaniem Republiki Greckiej zasady proporcjonalności, lojalnej współpracy i ochrony uzasadnionych oczekiwań (zarzut drugi). Ponadto Republika Grecka zarzuca Komisji niewystarczające i wewnętrznie sprzeczne uzasadnienie oraz naruszenie art. 296 TFUE z kilku względów dotyczących istnienia korzyści i wystąpienia zakłócenia konkurencji (zarzut trzeci). W sprawie T-262/11 Ellinikos Chrysos podnosi

naruszenie prawa do obrony, naruszenie przysługujących jej uprawnień procesowych, a także nadużycie władzy i naruszenie zasady dobrej administracji i obowiązku bezstronnego i sumiennego badania (zarzut czwarty).

W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego błędnej wykładni i zastosowania art. 107 ust. 1 TFUE i art. 108 ust. 2 TFUE, a także szeregu błędów w ocenie okoliczności faktycznych odnoszących się do istnienia pomocy (sprawy T-233/11 i T-262/11)

W przedmiocie pierwszego środka pomocowego

– Uwagi wstępne

60 W odniesieniu do pierwszego środka pomocowego, czyli sprzedaży kopalń Kasandry po cenie niższej od ceny rynkowej (zwanej dalej „sporną sprzedażą"), skarżący mają na celu przede wszystkim podważenie wniosku Komisji dotyczącego istnienia korzyści na rzecz Ellinikos Chrysos. W tym zakresie argumenty skarżących mogą być podzielone na trzy części. W pierwszej części skarżące podważają wykorzystanie zasobów państwowych, a zatem możliwość przypisania rozpatrywanej pomocy państwu greckiemu. W drugiej części skarżące zarzucają Komisji, po pierwsze, że przy szacowaniu wartości kopalń Kasandry nie uwzględniła szeregu zasadniczych elementów, po drugie, że błędnie zastosowała kryterium inwestora prywatnego, po trzecie, że błędnie i w sposób wybiórczy oparła się na danych ze sprawozdania z wyceny sporządzonego w tym celu, a po czwarte, że popełniła błąd w obliczeniu przy szacowaniu wartości rynkowej aktywów nabytych przez Ellinikos Chrysos. W trzeciej części Republika Grecka w ramach sprawy T-233/11 podważa także wystąpienie zakłócenia konkurencji oraz istnienie wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

61 W pierwszej kolejności należy zbadać drugą część zarzutu, dotyczącą istnienia korzyści i zastosowania zasady inwestora prywatnego, w drugiej kolejności – część pierwszą, dotyczącą możliwości przypisania państwu przyznania tej korzyści, a w trzeciej kolejności – część trzecią, odnoszącą się tylko do sprawy T-233/11, dotyczącą wystąpienia zakłócenia konkurencji i istnienia wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

– W przedmiocie drugiej części zarzutu, dotyczącej błędu w ocenie przesłanki istnienia korzyści

62 Skarżące podważają twierdzenie Komisji dotyczące istnienia korzyści, wynikające z błędnej oceny niektórych okoliczności faktycznych (twierdzenie pierwsze), a także nieprawidłowego i wybiórczego zastosowania sprawozdania z wyceny (twierdzenie drugie), oczywistego błędu w ocenie przy zastosowaniu kryterium inwestora prywatnego (twierdzenie trzecie) i błędu w obliczeniu wartości dóbr będących przedmiotem transakcji (twierdzenie czwarte).

63 W odniesieniu do twierdzenia pierwszego, wśród okoliczności faktycznych, które zdaniem Ellinikos Chrysos zostały nieprawidłowo ocenione przez Komisję, spółka ta podnosi, po pierwsze, że sporna umowa nie prowadzi do zbycia nieruchomości lub kopalń Kasandry jako przedsiębiorstwa przy założeniu kontynuacji działalności, ale wyłącznie aktywów TVX Hellas, spółki będącej w stanie upadłości. Po drugie, Ellinikos Chrysos twierdzi z jednej strony, że cena wynosząca 11 mln EUR zapłacona za sporne zbycie nie odzwierciedla wartości zbytych aktywów, ale jedynie część kosztów wycofania się TVX Hellas z projektu inwestycyjnego prowadzonego w kopalniach Kasandry, a z drugiej strony, że wspomniana kwota nie wynika z rzeczywistego potrącenia wierzytelności pomiędzy państwem greckim a TVX Hellas, ponieważ wspomniane wierzytelności nie są ani pewne, ani wyrażone w kwocie pieniężnej.

64 Republika Grecka twierdzi, że sporna sprzedaż nie powinna była zostać ogłoszona poprzez zaproszenie do składnia ofert, jak utrzymuje Komisja, ponieważ rozpatrywana transakcja nie była objęta zakresem stosowania dyrektyw obowiązujących w 2003 r. w zakresie zamówień publicznych. Poza tym Republika Grecka powołuje się na pkt II.2 lit. d) komunikatu Komisji dotyczącego elementów pomocy państwa w transakcjach sprzedaży gruntów oraz budynków przez organy państwowe (Dz.U. 1997, C 209, s. 3), do przestrzegania którego Komisja była zobowiązana.

65 W twierdzeniu drugim skarżące krytykują przeprowadzoną przez Komisję ocenę istnienia korzyści, w zakresie, w jakim ocena ta opiera się na sprawozdaniu z wyceny, której wiarygodności jako takiej nie podważają, krytykując jedynie jej wykorzystanie i ocenę przez Komisję. Po pierwsze bowiem, wspomniane sprawozdanie zostało sporządzone w kontekście projektu podwyższenia udziałów spółki European Goldfields w kapitale spółki Ellinikos Chrysos. Po drugie, wycena powinna była zostać sporządzona po dniu zawarcia spornej umowy. Po trzecie, w sprawozdaniu tym wyceniono nie wszystkie aktywa TVX Hellas w momencie ich sprzedaży w grudniu 2003 r., ale wyłącznie potencjalną i aktualną ściśle w momencie dokonania jej oceny wartość kopalń należących do Ellinikos Chrysos, nowego wiarygodnego inwestora, któremu zlecono przygotowanie planu inwestycji w złoto. Po czwarte, rozpatrywane sprawozdanie zostało oparte na założeniu, że trzy kopalnie Kasandry znajdują się na etapie „zbliżonym do produkcyjnego", które to założenie w rzeczywistości od początku nie miało zastosowania do kopalń Kasandry ze względu na brak zezwolenia na eksploatację.

66 Skarżące twierdzą, że Komisja w sposób wybiórczy i arbitralny zinterpretowała dane zawarte w sprawozdaniu z wyceny, przyjmując co do zasady metodę obliczenia zastosowaną we wspomnianym sprawozdaniu, ale nie wyciągając z niej konsekwencji w sposób spójny dla obszarów górniczych Stratoni i Olympias. W tym celu skarżące przedstawiają skorygowane tabele wskazujące obliczenia, które uznają za prawidłowe dla każdej metody wyceny zaproponowanej w tym sprawozdaniu. Wynik obliczeń byłby ujemny i zawarty jest w przedziale od – 4,20 mln do – 4,80 mln EUR.

67 W twierdzeniu trzecim skarżące zarzucają Komisji, że błędnie zastosowała kryterium inwestora prywatnego. W tym zakresie Republika Grecka podnosi, że nie należało badać, czy zachowanie państwa greckiego odpowiada „kryterium rozważnego inwestora prywatnego", ponieważ odszkodowanie określone w ugodzie pozasądowej w żaden sposób nie różniło się od ceny, która mogła była wyniknąć ze swobodnych negocjacji dotyczących sprzedaży kopalń Kasandry osobie trzeciej innej niż wspomniane państwo, gdyż wzajemne wierzytelności wynikają z działalności i z eksploatacji wspomnianych kopalń i wskazane są jako elementy aktywów lub pasywów w majątku sprzedawcy tych kopalń.

68 Następnie skarżące krytykują zastosowanie „kryterium rozważnego inwestora prywatnego" w jego „wyidealizowanej formie". Twierdzą zasadniczo, że Komisja powinna była uwzględnić rzeczywistego inwestora prywatnego istniejącego w momencie, w którym należy dokonać oceny istnienia pomocy, czyli grupę Kinross/TVX Hellas. Republika Grecka dodaje, że w konkretnym kontekście sprzedaży kopalń inwestor prywatny zajmowałby się zapewnieniem prawidłowego funkcjonowania wspomnianych kopalń, którego jednym z warunków koniecznych jest ochrona środowiska i zatrudnienia.

69 W twierdzeniu czwartym skarżące zarzucają Komisji, że popełnia błąd w obliczeniu przy wycenie kopalń Kasandry. Krytykują – po pierwsze – okoliczność, że Komisja dokonała odrębnego obliczenia dla każdej z rozpatrywanych kopalń, podczas gdy stanowią one jeden kompleks kopalń, który został sprzedany jako całość, a po drugie – obliczenie dokonane przez Komisję w odniesieniu do każdej ze wspomnianych kopalń, podkreślając szereg elementów, które Komisja powinna była uwzględnić i które ich zdaniem doprowadziłyby do odmiennej wyceny.

70 W odniesieniu do obszaru górniczego Stratoni skarżące podnoszą, że jego wycena powinna była zostać obniżona, ponieważ obszar ten nie był objęty ważnym zezwoleniem na eksploatację w związku z tym, że zezwolenie wydane w dniu 18 lutego 2003 r. było w momencie zawierania spornej umowy przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności, a wspomniana umowa nie mogła przenieść tego

zezwolenia na rzecz Ellinikos Chrysos. W konsekwencji wspomniany obszar górniczy nie powinien był zostać uznany za kopalnię znajdującą się na etapie „zbliżonym do produkcyjnego", a działalność w tej kopalni została wznowiona dopiero dwa lata po zawarciu umowy. Ponadto Komisja nie uwzględniła ani kosztów utrzymania w odpowiednim stanie kopalni, w której działalność wstrzymano, ani kosztów związanych z ochroną środowiska odnoszących się do tej samej kopalni, podczas gdy uwzględniła te czynniki w odniesieniu do obszaru górniczego Olympias.

71 W odniesieniu do obszaru górniczego Skouries skarżące podnoszą, że nie jest to złoże, którego eksploatacja górnicza wymaga wysokich kosztów inwestycyjnych i związanych z uzyskaniem zezwolenia. Jego sprzedaż obejmowałaby wyłącznie przeniesienie praw górniczych, które są związane z tym obszarem, a ewentualne uzyskanie zezwolenia na wydobycie wiązałoby się z ryzykiem unieważnienia, jak w przypadku innych obszarów górniczych. We wspomnianym obszarze górniczym nigdy nie prowadzono działalności, a tym samym jego wartość siłą rzeczy powinna była być niewielka w momencie zawierania spornej umowy.

72 W odniesieniu do obszaru górniczego Olympias skarżące podnoszą, że w momencie spornego zbycia miał on wartość ujemną (– 23,7 mln EUR zgodnie ze sprawozdaniem z wyceny) w związku z wysokimi kosztami transportu i obróbki złota, zarządzania odpadami i ochrony środowiska, a także niskimi cenami złota. Poza tym skarżące twierdzą, że wartość tego obszaru górniczego miała znaczny wpływ gospodarczy na określenie ceny sprzedaży wszystkich kopalni Kasandry, który mógł doprowadzić do obniżenia wartość obszaru górniczego Stratoni, ponieważ aby inwestycja w te obszary była opłacalna, przedsiębiorstwo powinno koniecznie móc eksploatować kopalnię złota w obszarze górniczym Olympias. Zdaniem skarżących poprzez odmowę przyznania ujemnej wartości temu ostatniemu obszarowi górniczemu i odejście w sposób arbitralny od szacunków przedstawionych dla tego obszaru górniczego w sprawozdaniu z wyceny Komisja popełniła zatem oczywisty błąd w ocenie (motywy 75 i 76 zaskarżonej decyzji). Wreszcie, zdaniem Ellinikos Chrysos, na mocy spornej umowy nabywca byłby zobowiązany do natychmiastowego inwestowania w wydobycie złota i ponoszenia kosztów tego wydobycia.

73 W odniesieniu do wartości gruntów skarżące twierdzą, że na podstawie greckiego prawa górniczego (art. 65 greckiego dekretu ustawodawczego nr 210/1973) grunty będące przedmiotem spornej umowy nie mogą zostać uznane za aktywa odrębne od kopalń Kasandry, ponieważ ich wykorzystanie jest ściśle związane z działalnością górniczą. Zostały one bowiem sklasyfikowane jako tereny górnicze w umowie zawartej w 1995 r. i zakwalifikowane jako „strefa przemysłowa" w greckiej ustawie nr 3220/2004 zatwierdzającej sporną umowę. Tymczasem ponieważ w kopalniach nie prowadzono działalności, wspomniane grunty nie mogły być wykorzystywane na potrzeby przedsiębiorstwa górniczego, a zatem miały wartość niższą niż wartość wskazana przez Komisję. Ponadto Komisja arbitralnie wybrała indeksowanie wartości zakupu wspomnianych gruntów górniczych przewidzianej we wspomnianej umowie w oparciu o ogólny wskaźnik cen produkcji przemysłowej, utożsamiając w ten sposób te tereny górnicze z produktami na nich wytwarzanymi.

74 Wreszcie w odniesieniu do wartości złóż mineralnych Republika Grecka podważa opis przedmiotu spornej sprzedaży, a także uwzględnienie przez Komisję złóż tak jak są one opisane w sprawozdaniu z wyceny, podczas gdy w latach 2003 i 2004 Ellinikos Chrysos wydobyła część surowców mineralnych. Poza tym Republika Grecka podważa wniosek Komisji, zgodnie z którym nie można obliczyć wartości złóż. Wspomniana wartość jest natomiast ujemna ze względu na wysokie koszty składowania i ochrony środowiska związane ze skoncentrowanymi rudami złota znajdującymi się na rozpatrywanych obszarach górniczych.

75 Komisja kwestionuje argumenty skarżących.

76 Zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE „wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie, która zakłóca [konkurencję] lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem, w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi”.

77 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że pojęcie pomocy państwa, tak jak zostało ono ujęte w prawie pierwotnym, jest pojęciem prawnym, które należy interpretować na podstawie obiektywnych kryteriów. Z tego powodu sąd Unii dla ustalenia, czy dany środek wchodzi w zakres stosowania art. 107 ust. 1 TFUE, powinien zasadniczo przeprowadzić pełną kontrolę, biorąc pod uwagę zarówno konkretne okoliczności rozpatrywanej przezeń sprawy, jak i techniczny lub złożony charakter ocen przeprowadzonych przez Komisję (wyrok z dnia 22 grudnia 2008 r., British Aggregates/Komisja, C-487/06 P, Zb.Orz., EU:C:2008:757, pkt 111 i przytoczone tam orzecznictwo).

78 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dostawa towarów lub usług na warunkach preferencyjnych może stanowić pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2004 r., Valmont/Komisja, T-274/01, Zb.Orz., EU:T:2004:266, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

79 W odniesieniu do oszacowania wartości pomocy w formie sprzedaży gruntu po cenie potencjalnie preferencyjnej należy zbadać, czy potencjalny beneficjent pomocy nabył teren po cenie, której nie mógłby uzyskać w normalnych warunkach rynkowych (zob. podobnie wyroki: z dnia 2 września 2010 r., Komisja/Scott, C-290/07 P, Zb.Orz., EU:C:2010:480, pkt 68; z dnia 16 grudnia 2010 r., Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe, C-239/09, Zb.Orz., EU:C:2010:778, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 6 marca 2002 r., Diputación Foral de Álava i in./Komisja, T-127/99, T-129/99 i T-148/99, Rec, EU:T:2002:59, pkt 73). W takich okolicznościach wartość pomocy równa się różnicy pomiędzy ceną rzeczywiście zapłaconą przez beneficjenta a ceną, jaką beneficjent zapłaciłby w danym czasie w zwykłych warunkach rynkowych za zakup podobnego gruntu sprzedającemu z sektora prywatnego (wyrok z dnia 13 grudnia 2011 r., Konsum/Komisja, T-244/08, EU:T:2011:732, pkt 61). Określając cenę rynkową, Komisja musi uwzględniać element losowości, który ustalenie takich cen może zawierać ze względu na ich retrospekcyjny charakter (ww. w pkt 78 wyrok Valmont/Komisja, EU:T:2004:266, pkt 45). Wspomniane orzecznictwo ma zastosowanie także do innych dóbr, takich jak aktywa przedsiębiorstwa górniczego.

80 W tym zakresie Komisja powinna dokonać złożonej oceny ekonomicznej (zob. podobnie ww. w pkt 79 wyrok Komisja/Scott, EU:C:2010:480, pkt 68).

81 Gdy Komisja dokonuje złożonej oceny ekonomicznej, kontrola ze strony sądu Unii jest siłą rzeczy ograniczona. Kontrola ta ogranicza się do weryfikacji, czy przestrzegane były przepisy proceduralne oraz przepisy dotyczące uzasadnienia, a także do sprawdzenia prawidłowości dokonanych ustaleń faktycznych oraz tego, czy nie wystąpił oczywisty błąd w ocenie i czy nie doszło do nadużycia władzy (zob. podobnie wyroki: z dnia 24 stycznia 2013 r., Frucona Košice/Komisja, C-73/11 P, Zb.Orz., EU:C:2013:32, pkt 74, 75; z dnia 24 października 2013 r., Land Burgenland i in./Komisja, C-214/12 P, C-215/12 P i C-223/12 P, Zb.Orz., EU:C:2013:682, pkt 77, 78).

82 Aby wykazać, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie faktów, dający podstawę do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, skarżące winny przedstawić dowody wystarczające, by można było uznać dokonaną w przedmiotowej decyzji ocenę faktów za niewiarygodną (wyroki: z dnia 12 grudnia 1996 r., AIUFFASS i AKT/Komisja, T-380/94, Rec, EU:T:1996:195, pkt 59; z dnia 12 lutego 2008 r., BUPA i in./Komisja, T-289/03, Zb.Orz., EU:T:2008:29, pkt 221).

83 Jednak nawet jeśli Komisji przysługuje pewien zakres swobodnego uznania w dziedzinie ekonomicznej, nie oznacza to, że sąd Unii powinien powstrzymać się od kontroli interpretacji danych natury ekonomicznej dokonanej przez Komisję. Sąd ten winien w szczególności dokonać nie tylko weryfikacji materialnej prawidłowości przytoczonych dowodów, ich wiarygodności i spójności, ale także kontroli

tego, czy dowody te stanowią zbiór istotnych danych, które należy wziąć pod uwagę w celu oceny złożonej sytuacji, i czy mogą one stanowić poparcie dla wniosków wyciągniętych na ich podstawie (wyroki: z dnia 15 lutego 2005 r., Komisja/Tetra Laval, C-12/03 P, Zb.Orz., EU:C:2005:87, pkt 39; zob. także wyrok z dnia 22 listopada 2007 r., Hiszpania/Lenzing, C-525/04 P, Zb.Orz., EU:C:2007:698, pkt 56, 57 i przytoczone tam orzecznictwo; ww. w pkt 79 wyrok Komisja/Scott, EU:C:2010:480, pkt 64, 65 i przytoczone tam orzecznictwo). Jednakże sąd Unii nie może zastąpić oceny ekonomicznej dokonanej przez Komisję swoją własną oceną (ww. w pkt 83 wyrok Hiszpania/Lenzing, EU:C:2007:698, pkt 57; ww. w pkt 79 wyrok Komisja/Scott, EU:C:2010:480, pkt 66; ww. w pkt 81 wyrok Frucona Košice/Komisja, EU:C:2013:32, pkt 75).

84 W przypadkach gdy instytucji Unii przysługuje szeroki zakres uznania, podstawowego znaczenia nabiera kontrola przestrzegania pewnych gwarancji proceduralnych. Wśród tych gwarancji znajduje się obowiązek starannego i bezstronnego zbadania przez właściwą instytucję wszystkich istotnych elementów danego przypadku oraz uzasadnienia w wystarczający sposób jej decyzji (wyroki: z dnia 21 listopada 1991 r. w sprawie C-269/90 Technische Universität München, Rec, EU:C:1991:438, pkt 14; ww. w pkt 83 wyrok Hiszpania/Lenzing, EU:C:2007:698, pkt 58).

85 W świetle tych zasad należy dokonać oceny, czy Komisja popełniła błąd przy stwierdzeniu istnienia korzyści.

86 W niniejszym przypadku Komisja przyjęła, że sporna sprzedaż została dokonana bez przeprowadzenia procedury przetargowej lub dokonania wyceny przez niezależnych rzeczoznawców (motyw 15 zaskarżonej decyzji).

87 W pkt II.4 komunikatu Komisji dotyczącego elementów pomocy państwa w transakcjach sprzedaży gruntów oraz budynków przez organy państwowe wyjaśniono, że w przypadku gdy do Komisji wpływa skarga lub inne uwagi osób trzecich zawierające zarzut, że umowa sprzedaży gruntów lub budynków zawarta przez organy publiczne zawierała element pomocy państwa, Komisja stwierdza, że brak jest pomocy państwa, jeśli informacje przekazane przez dane państwo członkowskie dowodzą, że przestrzegano zasad określonych w pkt II.1 i II.2 wspomnianego komunikatu, czyli jeśli sprzedaż została dokonana w ramach procedury przetargowej lub po dokonaniu wyceny wartości rynkowej przez niezależnego rzeczoznawcę.

88 Ponieważ skarżące nie podważają ważności komunikatu Komisji dotyczącego elementów pomocy państwa w transakcjach sprzedaży gruntów oraz budynków przez organy państwowe, w niniejszej sprawie należy zastosować orzecznictwo, zgodnie z którym w szczególnej dziedzinie pomocy państwa Komisja jest związana wytycznymi i komunikatami, które wydaje, o ile nie odbiegają one od postanowień traktatu i są akceptowane przez państwa członkowskie (wyrok z dnia 11 września 2008 r., Niemcy i n./Kronofrance, C-75/05 P i C-80/05 P, Zb.Orz., EU:C:2008:482, pkt 61). Przyjmując takie normy postępowania i ogłaszając poprzez publikację, że będzie je stosować od tej pory do przypadków w nich przewidzianych, Komisja sama sobie wyznacza granice uznania i nie może odejść od tych norm bez narażania się, w odpowiednim przypadku, na sankcje z tytułu naruszenia ogólnych zasad prawa, takich jak zasada równego traktowania lub zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań (wyrok z dnia 28 czerwca 2005 r., Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, Zb.Orz., EU:C:2005:408, pkt 211; ww. wyrok Niemcy i in./Kronofrance, EU:C:2008:482, pkt 60).

89 W związku z tym, że sporna sprzedaż nie została dokonana w ramach procedury przetargowej ani po dokonaniu wyceny przez niezależnego rzeczoznawcę, Komisja nie była na podstawie komunikatu dotyczącego elementów pomocy państwa w transakcjach sprzedaży gruntów oraz budynków przez organy państwowe zobowiązana do stwierdzenia, że wspomniana sprzedaż nie zawiera elementu pomocy.

90 W celu oszacowania wartości sprzedanych dóbr Komisja oparła się na sprawozdaniu z wyceny. W odniesieniu do możliwości oparcia się przez Komisję na wspomnianym sprawozdaniu należy przypomnieć, że w sytuacji gdy Komisja bada sprawozdania z wyceny sporządzone po dokonaniu danej transakcji w celu określenia, czy cena sprzedaży dobra nie mogłaby zostać uzyskana przez nabywcę w normalnych warunkach rynkowych, ciąży na niej obowiązek porównania rzeczywiście zapłaconej ceny sprzedaży z cenami przedstawionymi w tych sprawozdaniach oraz ustalenia, czy różnią się one od siebie na tyle, aby należało stwierdzić zaistnienie korzyści. Metoda ta umożliwia uwzględnienie elementu losowości, który może wpływać ustalanie takich cen rynkowych, ze względu na jego retrospekcyjny charakter (zob. ww. w pkt 78 wyrok Valmont/Komisja, EU:T:2004:266, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).

91 Poza tym, chociaż Komisja może – nie mając jednak takiego obowiązku – przeprowadzić konsultacje z zewnętrznymi rzeczoznawcami, to nie zwalnia jej to jednak z oceny ich prac. To na Komisji – a nie na tych rzeczoznawcach – ciąży bowiem podlegająca kontroli sądu Unii wyłączna i główna odpowiedzialność za zapewnienie przestrzegania art. 107 TFUE oraz wykonanie art. 108 TFUE (zob. ww. w pkt 78 wyrok Valmont/Komisja, EU:T:2004:266, pkt 72 i przytoczone tam orzecznictwo).

92 W niniejszym przypadku jest bezsporne, że ani wiarygodność, ani obiektywność sprawozdania z wyceny nie są podważane ani przez Republikę Grecką, ani przez Ellinikos Chrysos, na rachunek której zostało ono skądinąd sporządzone. Jednakże skarżące podważają możliwość oparcia się przez Komisję na tym sprawozdaniu, ponieważ został on sporządzony sześć miesięcy po dokonaniu spornej sprzedaży, a przesłanką analizowania tej sprzedaży było, by dane trzy obszary górnicze znajdowały się na etapie „zbliżonym do produkcyjnego”. Skarżące podważają także twierdzenie, że wspomniane kopalnie spełniały warunki metody wyceny zalecanej w tym sprawozdaniu w dniu ich zbycia.

93 W odniesieniu, po pierwsze, do daty sporządzenia sprawozdania z wyceny należy stwierdzić, że Komisja może korzystać z pomocy rzeczoznawców w celu oszacowania ceny rynkowej dobra po dniu sprzedaży tego dobra, pod warunkiem że uwzględnione dane pochodzą sprzed lub z tego dnia i w tym dniu były dostępne.

94 W niniejszej sprawie tak właśnie było. Spośród trzech podejść metodologicznych w zakresie wyceny zaproponowanych w sprawozdaniu z wyceny Komisja uwzględniła tylko pierwsze, czyli metodę przychodów. W tym zakresie we wspomnianym sprawozdaniu rozróżniono trzy przedziały wartości w zależności od uwzględnionych cen, czyli, po pierwsze – średnią cen historycznych z lat 1993–2003, po drugie – ceny z pierwszego półrocza 2004 r., i po trzecie – średnią cenę z lat 1993–2003 powiększoną o cenę z pierwszego semestru 2004 r. podzieloną przez dwa. Spośród tych trzech scenariuszy Komisja uwzględniła tylko pierwszy, odwołując się do średnich cen w latach 1993–2003, a zatem do cen sprzed spornej sprzedaży. Poza tym Komisja nie uwzględniła zawartych w tym sprawozdaniu danych odwołujących się do przyszłych aktywów lub do teoretycznych złóż surowców mineralnych.

95 Wniosku tego nie podważa okoliczność, że w sprawozdaniu z wyceny przyjęto za rzeczywistą datę oszacowania wartości dzień 30 czerwca 2004 r. o północy, czyli sześć miesięcy po dokonaniu spornej sprzedaży, ponieważ uwzględnione średnie ceny pochodziły sprzed wspomnianej sprzedaży.

96 Po drugie, w odniesieniu do podważenia założenia przyjętego w sprawozdaniu z wyceny, a mianowicie „zbliżonego do produkcyjnego” etapu rozpatrywanych obszarów górniczych, należy podkreślić, że z brzmienia części wprowadzającej do tego sprawozdania wynika, że za obszar górniczy znajdujący się na etapie „zbliżonym do produkcyjnego” uznaje się obszar, w którym prowadzona jest działalność lub który jest przedmiotem analizy wykonalności. Zgodnie z tym sprawozdaniem tak było w przypadku trzech kopalń Kasandry, przy czym obszary górnicze Stratoni i Olympias prowadziły działalność w przeszłości, zawieszoną ze względów socjalnych i środowiskowych, a nie ekonomicznych, a obszar górniczy Skouries był przedmiotem analizy wykonalności.

97 W sprawozdaniu z wyceny uwzględniono poza tym, po pierwsze, okoliczność, że działalność w rozpatrywanych kopalniach została zawieszona i ponownie podjęta dopiero w 2006 r. w przypadku obszaru górniczego Stratoni i w 2008 r. w przypadku obszaru górniczego Olympias, a po drugie, okoliczność, że organy greckie udzieliły wiarygodnych zapewnień co do przyznania zezwoleń na wydobycie koniecznych do ponownego podjęcia działalności w trzech rozpatrywanych obszarach górniczych.

98 Ta ostatnia okoliczność znajduje potwierdzenie w art. 1 spornej umowy, który stanowi, że „ponadto […] państwo greckie zbywa także na rzecz nabywcy wszelkie ważne zezwolenia (administracyjne i inne) oraz zatwierdzenia, które nie zostały unieważnione lub zawieszone na mocy orzeczenia sądowe i które zostały wymienione w załączniku IV do niniejszej umowy. Wspomniane zezwolenia i zatwierdzenia są ważne w imieniu i na rachunek nabywcy". Poza tym art. 3.3 tej umowy przewiduje, że „państwo greckie zobowiązuje się do zbadania projektu inwestycyjnego przedłożonego […] w terminie dwóch miesięcy oraz do wydania wszelkich koniecznych zezwoleń i zatwierdzeń w terminie dziesięciu miesięcy".

99 Z powyższego wynika, że należy oddalić streszczone z pkt 65 powyżej argumenty skarżących mające na celu podważenie ważności sprawozdania z wyceny jako punktu odniesienia dla wyceny kopalń Kasandry.

100 Po trzecie – w odniesieniu do metody wyceny – w sprawozdaniu z wyceny oceniono wartość netto oczekiwanych dochodów z przyszłej produkcji rozpatrywanych obszarów górniczych, przyznając jednocześnie, że pozostaje pewien stopień niepewności co do długoterminowych planów inwestycyjnych. Podejście to, zwane „metodą przychodów", jest określane jako główny składnik wyceny nieruchomości górniczych, w których „prowadzona jest działalność lub które rozwijają się, lub w przypadku których została przeprowadzona analiza wykonalności". Podejście to, w tym jego ogólna zdolność do jego wykorzystania w celu dokonania wyceny wspomnianych kopalń we wspomnianych wyżej warunkach, nie zostało jako takie podważone przez skarżące. Skarżące podważają natomiast okoliczność, że te obszary górnicze spełniały takie warunki w momencie dokonania spornej sprzedaży.

101 Należy jednak podnieść, że sytuacja obszarów górniczych Stratoni i Olympias odpowiadała rzeczywiście podanej w sprawozdaniu z wyceny definicji obszarów górniczych, „w których w przeszłości była prowadzona działalność". Jak bowiem przyznają skarżące, obszary te były eksploatowane co najmniej do 1992 r. – jeśli chodzi o obszar górniczy Olympias – oraz do 2002 r. – jeśli chodzi o obszar górniczy Stratoni, a obszar górniczy Skouries odpowiada temu, co wspomniane sprawozdanie definiuje jako „obszar, w przypadku którego została przeprowadzona analiza wykonalności" (zob. pkt 96 powyżej). Ta ustalona we wspomnianym sprawozdaniu okoliczność nie została podważona przez skarżące.

102 Przede wszystkim dla obszaru górniczego Stratoni zostało wydane w dniu 18 lutego 2003 r. zezwolenie na eksploatację, które, chociaż było przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności, było jeszcze ważne w momencie dokonywania spornej sprzedaży. Poza tym z treści art. 3.1 spornej umowy wynika, że zostało już wydane co najmniej jedno zezwolenie na eksploatację. Należy zatem oddalić argumenty skarżących, w których powołały się one na niższą wartość ze względu na brak ważnych zezwoleń w odniesieniu do tego obszaru górniczego w momencie dokonywania wspomnianej sprzedaży oraz brak przeniesienia we wspomnianej umowie tych zezwoleń.

103 Następnie, w odniesieniu do wartości obszaru górniczego Skouries, jest bezsporne, że na wspomnianym obszarze górniczym występowało tylko jedno złoże, które nie posiadało jeszcze odpowiedniej infrastruktury ani zezwoleń na wydobycie i nigdy jeszcze nie było eksploatowane. Stwierdzenie to odpowiadało zatem podanej w sprawozdaniu z wyceny definicji „obszaru, w przypadku którego została przeprowadzona analiza wykonalności". Taka analiza rzeczywiście została przeprowadzona przez spółkę w 1998 r. Zgodnie ze wspomnianym sprawozdaniem obszar ten można wycenić w oparciu o metodę przychodów, ponieważ mógłby on uzyskać zezwolenie na wydobycie i zacząć być eksploatowany. Poza tym w sprawozdaniu tym uwzględniono w ramach obliczenia wartości tego samego obszaru górniczego

koszty rozwoju, budowy i funkcjonowania, a także koszty administracyjne, które musiałyby zostać poniesione w celu uzyskania takiego zezwolenia. W konsekwencji w motywach 77 i 78 zaskarżonej decyzji Komisja nie popełniła żadnego oczywistego błędu, opierając się w omawianym sprawozdaniu na wartości szacunkowej w odniesieni do rozpatrywanego obszaru górniczego.

104 Z powyższego wynika, że należy stwierdzić, iż Komisja mogła w sposób uzasadniony stwierdzić, że metoda przychodów ma zastosowanie w niniejszym przypadku do obszarów górniczych Stratoni i Skouris.

105 Wreszcie, w odniesieniu do obszaru górniczego Olympias, skarżące zarzucają Komisji, że wykorzystała w sposób wybiórczy dane zawarte w sprawozdaniu z wyceny. Tymczasem w tym zakresie należy przypomnieć, że Komisja nie jest zobowiązana do ślepego uwzględniania wyników przedstawionych przez rzeczoznawców w sprawozdaniu, lecz ma ona obowiązek zweryfikowania i dokonania oceny prac wspomnianych rzeczoznawców (zob. podobnie ww. w pkt 78 wyrok Valmont/Komisja, EU:T:2004:266, pkt 72). Rozstrzygnąć należy natomiast kwestię, czy Komisja, po przyjęciu sprawozdania z wyceny jako punktu odniesienia dla wyceny kopalń Kasandry, mogła odejść od wyników wspomnianego sprawozdania w odniesieniu w szczególności do wspomnianego obszaru górniczego, co wynika z motywów 74–76 zaskarżonej decyzji.

106 W tym zakresie należy stwierdzić, że Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, stwierdzając w pkt 75 zaskarżonej decyzji, że nie może uwzględnić aktualnej wartości netto obszaru górniczego Olympias, oszacowanej w sprawozdaniu z wyceny zgodnie z metodą przychodów. Po pierwsze bowiem, wspomniana wartość zakładała istnienie kopalni, w której prowadzona jest działalność. Tymczasem na etapie wydawania zaskarżonej decyzji we wspomnianym obszarze górniczym nie można było prowadzić działalności przez kilka lat, biorąc pod uwagę poważne problemy środowiskowe będące podstawą unieważnienia wydanych zezwoleń na eksploatację i trudności w uzyskaniu kolejnych. Z tego względu na etapie wydawania decyzji Komisja miała prawo stwierdzić, że założenie wspomnianego sprawozdania, zgodnie z którym działalność na tym obszarze górniczym może być wznowiona od 2008 r., a także terminy wydawania zezwoleń przewidziane w art. 3.3 spornej umowy są nierealistyczne. Ponadto same skarżące wielokrotnie podkreślały losowy charakter wydawania zezwoleń w odniesieniu do tego obszaru górniczego.

107 Po drugie, Komisja w sposób wystarczająco wiarygodny stwierdziła, że inwestor prywatny nie zgodziłby się na zapłatę ceny dodatniej za dobro mające wartość ujemną. Zachowaniem prywatnego inwestora działającego w warunkach gospodarki rynkowej kierują bowiem perspektywy osiągnięcia zysków (wyrok z dnia 12 grudnia 2000 r., Alitalia/Komisja, T-296/97, Rec, EU:T:2000:289, pkt 84 i przytoczone tam orzecznictwo). Jak w sposób wiarygodny podnosi Komisja, w ramach oceny perspektyw osiągnięcia zysku taki inwestor uwzględniłby wartość opcji obszaru górniczego Olympias i przewidywałby uruchomienie swej kopalni tylko w przypadku, gdyby ceny złota sprawiły, że jej eksploatacja byłaby opłacalna, w celu uniknięcia strat. Jednakże skarżącym nie udało się podważyć wiarygodności stwierdzenia Komisji, zgodnie z którym wydanie zezwoleń koniecznych do eksploatacji kopalni jest nieprawdopodobne. Tak samo jest w przypadku, w którym, chociaż cena złota sprawia, że uruchomienie wspomnianej kopalni jest teoretycznie opłacalne, możliwość jej uruchomienia jest tak niepewna, że wspomniana wartość nie mogła zostać obliczona, a zatem została określona na zero.

108 Również nie popełniając oczywistych błędów w ocenie, Komisja wywiodła ze wspomnianej wartości kwotę 5,5 mln EUR z tytułu kosztów utrzymana w odpowiednim stanie obszaru górniczego Olympias, określonych w zobowiązaniu umownym na podstawie art. 3 spornej umowy (zob. pkt 75 zaskarżonej decyzji), zgodnie z którym wspomniane koszty powinny być ponoszone przez Ellinikos Chrysos przez okres co najwyżej trzech lat. Ponieważ nie można było przewidzieć liczby lat, w których wspomniany obszar miałby nie zostać uruchomiony ze względu na brak koniecznych zezwoleń na eksploatację, nie można zarzucać Komisji, że nie uwzględniła dodatkowych kosztów utrzymania w odpowiednim stanie. Poza tym wspomniana umowa zawierała w art. 4 klauzulę w sprawie rozwiązania, zgodnie z którą w przypadku naruszenia przez jedną ze stron zobowiązań umownych, wśród których znajduje się

wydanie przez państwo greckie zezwoleń na eksploatację, wspomniana umowa mogła zostać wypowiedziana przez drugą stronę. W konsekwencji w przypadku niewydania wspomnianych zezwoleń Ellinikos Chrysos mogłaby zwolnić się ze zobowiązania ponoszenia kosztów utrzymania w odpowiednim stanie w latach następujących po upływie terminów przewidzianych w art. 3.3 wspomnianej umowy.

109 Uwzględniwszy powyższe należy stwierdzić, że przedstawione w motywach 75 i 76 zaskarżonej decyzji rozumowanie jest wiarygodne i spójne i że Komisja nie popełniła żadnego oczywistego błędu w ocenie przy stosowaniu kryterium inwestora prywatnego.

110 Poszczególne argumenty przedstawione przez skarżące nie podważają tego wniosku.

111 Jest tak w przypadku, w pierwszej kolejności, twierdzenia skarżących, zgodnie z którym Komisja powinna była uwzględnić sprzedawcę prywatnego rzeczywiście istniejącego w niniejszym przypadku, czyli grupę Kinross/TVX Hellas, w celu dokonania oceny, czy cena aktywów zbytych w ramach spornej sprzedaży jest zgodna z wartością rynkową.

112 W tym zakresie należy podnieść, że, po pierwsze, grupa Kinross/TVX Hellas była byłym właścicielem wspomnianych aktywów, który, ponieważ poniósł znaczne straty w zakresie swej działalności, usiłował zakończyć swój projekt inwestycyjny, a po drugie, cena ustalona za zbycie kopalń Kasandry Republice Greckiej wyraźnie nie była wynikiem negocjacji dotyczących wartości sprzedawanych aktywów wiążących się z obiektywną ich wyceną. Jak wyraźnie wskazano w treści preambuły ugody pozasądowej, cena wynosząca 11 mln EUR została zakwalifikowana jako „rozsądne odszkodowanie pieniężne" zaspokajające wszelkie wzajemne roszczenia pomiędzy wspomnianym byłym właścicielem a Republiką Grecką. Z powyższego logicznie wynika, że została uwzględniona nie tylko wartość aktywów jako takich, ale także wartość roszczeń wynikających z nieprzestrzegania innych zobowiązań. Tymczasem tego rodzaju elementy nie mają znaczenia dla wartości aktywów i zależą od okoliczności faktycznych, które zaszły w przeszłości i niekoniecznie są istotne dla nowego nabywcy w przyszłości.

113 Poza tym należy także oddalić twierdzenie Ellinikos Chrysos, zgodnie z którym fakt, że w momencie dokonywania spornej sprzedaży wierzytelności nie były wyrażone w liczbach i nie były wymagalne, potwierdza, że kwota wynosząca 11 mln EUR nie była wynikiem rzeczywistego potrącenia wierzytelności. W momencie bowiem, w którym strony ugody pozasądowej doszły do porozumienia w sprawie uregulowania ich wzajemnych roszczeń i zobowiązań, uzgodniły one, że ta kwota może być uważana za „rozsądne odszkodowanie pieniężne" w celu uniknięcia toczącego się latami postępowania arbitrażowego lub sądowego, którego wynik jest niepewny (zob. pkt F preambuły wspomnianej ugody). Takie wierzytelności zostały wyrażone w liczbach i były wymagalne od momentu publikacji ustawy zatwierdzającej wspomnianą ugodę. Poza tym należy podnieść, że w pkt D i E preambuły wspomnianej ugody zostały zidentyfikowane wspomniane wierzytelności, czyli z jednej strony roszczenia, jakie państwo podnosiło w odniesieniu do braku eksploatacji kopalń oraz braku przedłożenia nowych badań w odniesieniu do tworzenia i funkcjonowania huty złota, a także roszczenia dotyczące uchybień (stwierdzonych bądź nie) przepisom ustawowym w zakresie ochrony środowiska, a z drugiej strony roszczenia TVX Hellas, oparte na poręczeniach dotyczących gwarancji i wydania wszelkich zezwoleń i zatwierdzeń koniecznych do prawidłowego funkcjonowania tych kopalń, a w szczególności poręczeń dotyczących szkód wyrządzonych utratą kapitału inwestycyjnego.

114 O ile nie można zatem co do zasady wykluczyć, że kwota wynosząca 11 mln EUR stanowi także właściwą wartość rynkową dóbr przeniesionych następnie przez Republikę Grecką na rzecz spółki Ellinikos Chrysos, o tyle nie można też stwierdzić, że kwota ta nie była związana z potrąceniem wierzytelności istniejących pomiędzy Republiką Grecką a TVX Hellas. W świetle powyższego Komisja także nie popełniła błędów, uznając w pkt 53–55 zaskarżonej decyzji, że wspomniana kwota wynika z wymiany wzajemnych wierzytelności pomiędzy dwiema stronami ugody pozasądowej.

115 Tak więc w braku szczegółowych argumentów skarżących pozwalających na stwierdzenie, że wynik potrącenia wierzytelności mógł odzwierciedlać rzeczywistą wartość rynkową kopalń, ponieważ wzajemne wierzytelności, którymi strony wymieniły się, stanowią składniki obiektywnej wartości sprzedanych aktywów, a zatem ich ceny, nie można zarzucać Komisji, że pkt 54 zaskarżonej decyzji stwierdziła, że ta wymiana wierzytelności nie była reprezentatywna dla wartości sprzedanych aktywów

116 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, odmawiając uwzględnienia zachowania grupy Kinross/TVX Hellas w ramach stosowania zasady inwestora prywatnego jako punktu odniesienia dla oceny aktywów zbytych w spornej umowie.

117 W drugiej kolejności – jest tak w przypadku argumentu Republiki Greckiej, zgodnie z którym w konkretnym kontekście sprzedaży kopalń inwestor prywatny niepokoiłby się zagwarantowaniem prawidłowego funkcjonowania kopalń, a w konsekwencji przy szacowaniu wartości wspomnianych kopalń należy uwzględnić wymogi ochrony środowiska i zatrudnienia. W tym zakresie, po pierwsze, należy pokreślić, że z brzmienia spornej umowy nie wynika, że państwo greckie poprzez transakcję zawartą z Ellinikos Chrysos chciało kontrolować przeniesienie zobowiązań w zakresie ochrony środowiska i zatrudnienia przez byłego na rzecz nowego właściciela lub że musiało ono działać szybko w celu uniknięcia rozszerzenia się szkód związanych z ochroną środowiska i pogłębienia się problemów socjalnych. Przeciwnie, we wspomnianej umowie państwo greckie przewidziało klauzulę, która w pełni zwalnia Ellinikos Chrysos z wszelkiej odpowiedzialności za szkody wyrządzone środowisku i osobom trzecim przed publikacją ustawy zatwierdzającej umowę lub w przypadku których zdarzenia powodujące szkodę miały miejsce przed wspomnianą publikacją. Pełne zwolnienie jest przewidziane w przypadku wypowiedzenia spornej umowy w odniesieniu do zobowiązań powstałych po podpisaniu wspomnianej umowy (zob. art. 1.3 tej umowy).

118 W trzeciej kolejności należy także oddalić argument Republiki Greckiej, zgodnie z którym poprzez interwencję w rozpatrywaną transakcję państwo to zmniejszyło straty, które poniosłoby w przypadku pełnego zakończenia działalności w kopalniach Kasandry. Fakt, że przeprowadzenie transakcji jest racjonalne dla przyznających pomoc organów publicznych lub przedsiębiorstwa publicznego, nie zwalnia bowiem z obowiązku przeprowadzenia badania, czy przedsiębiorstwo będące beneficjentem uzyskało korzyść ekonomiczną, jakiej by nie osiągnęło w normalnych warunkach rynkowych, a zatem nie wystarczy do stwierdzenia, że środek jest zgodny z kryterium inwestora prywatnego (zob. podobnie wyrok z dnia 13 września 2010 r., Grecja i in./Komisja, T-415/05, T-416/05 i T-423/05, Zb.Orz., EU:T:2010:386, pkt 213, 214).

119 W czwartej kolejności w kontekście tego zarzutu argument Ellinikos Chrysos odnoszący się do istnienia błędu co do oceny okoliczności faktycznych dotyczących zaliczenia do strat w rocznym sprawozdaniu grupy Kinross/TVX Hellas inwestycji w kopalnie Kasandry także jest pozbawiony znaczenia.

120 Po pierwsze, pokrywa się on z analizowanym w pkt 110–116 powyżej argumentem dotyczącym zarzucanego błędu w ocenie kryterium inwestora prywatnego w zakresie, w jakim Komisja powinna była uwzględnić zachowanie rzeczywistego inwestora, czyli grupy Kinross/TVX Hellas, przy szacowaniu wartości rynkowej zbywanych aktywów. Po drugie, jak słusznie podkreśliła Komisja w motywie 52 zaskarżonej decyzji, wartość księgowa spółki nie zawsze odpowiada wartości rynkowej w przypadku dokonywania wyceny aktywów w celu określenia ich ceny sprzedaży (zob. podobnie ww. w pkt 118 wyrok Grecja i in./Komisja, EU:T:2010:386, pkt 307–309).

121 W konsekwencji w braku elementów, które mogłyby wykazać, że wartość księgowa aktywów zbytych w ramach spornej sprzedaży odpowiada wartości rynkowej, nie można zarzucać Komisji, że nie uwzględniła wspomnianej wartości w motywie 52 zaskarżonej decyzji.

122 W piątej kolejności, w odniesieniu do twierdzenia skarżących dotyczącego błędu w obliczeniu wartości kopalń zbytych na mocy spornej umowy, na wstępie należy przypomnieć, że w motywie 68 zaskarżonej decyzji Komisja wyjaśnia, że zbadała wartość każdego z trzech rozpatrywanych obszarów górniczych

w oparciu o dwa aspekty, czyli po pierwsze – wartość kopalni, która musi opierać się na czynnikach ekonomicznych istniejących w momencie dokonywania spornej sprzedaży, a po drugie – zdolność kopalni do funkcjonowania, umożliwiającą zrealizowanie tej wartości.

123 W tym zakresie Ellinikos Chrysos podważa możliwość, by Komisja mogła dokonać odrębnego obliczenia dla każdego z rozpatrywanych obszarów górniczych. W tym zakresie Komisja oparła się podczas rozprawy na wydanym w dniu 17 kwietnia 2013 r. przez Symvoulio tis Epikrateias wyroku nr 1492/2013, w którym orzeczono, że kopalnie Kasandry stanowią jedną i niepodzielną jednostkę. Sąd uważa, że taki argument jest bezzasadny, ponieważ nie uwzględnia okoliczności, że całkowita wartość wspomnianych kopalń jest tylko sumą wartości każdej z nich, i że ujemna wartość jednej z tych kopalń ma wpływ na dodatnią wartość pozostałych.

124 W odniesieniu, po pierwsze, do obliczenia wartości każdego z rozpatrywanych obszarów górniczych, należy odesłać do pkt 100–109 powyżej.

125 Po drugie, w odniesieniu do wartości rozpatrywanych gruntów należy przypomnieć, że w spornej umowie wraz z innymi aktywami przeniesiono własność wielu nieruchomości i gruntów budowlanych, niebudowlanych i rolnych (zob. art. 1 część A wspomnianej umowy). W pkt 81 zaskarżonej decyzji Komisja kwalifikuje te grunty jako aktywa przedsiębiorstwa górniczego, a nie nieruchomości w szerokim znaczeniu tego słowa, ze względu na szczególne właściwości działalności górniczej. Skarżące utrzymują, że ponieważ w momencie dokonywania spornej sprzedaży w kopalniach Kasandry nie prowadzono działalności, wspomniane grunty miały mniejszą wartość ze względu na brak możliwości ich wykorzystania.

126 W tym zakresie należy podnieść, że w pkt 81 zaskarżonej decyzji Komisja przyjęła jako punkt odniesienia dla wyceny rozpatrywanych gruntów sprawozdanie z wyceny i uznała te grunty za aktywa odrębne od kopalń, przyznając jednocześnie, że nie mogą one być wykorzystane w celach innych niż działalność górnicza. Należy potwierdzić tę ocenę, ponieważ wspomniane grunty stanowią dodatkowe składniki majątku, które mają wewnętrzną, dającą się oszacować pod względem ekonomicznym wartość.

127 Ponadto ponieważ sprawozdanie z wyceny opierało się na danych przedstawionych przez Ellinikos Chrysos w celu oszacowania wartości wspomnianych kopalń i tym samym nie stanowiło rzeczywiście niezależnego oszacowania, Komisja zweryfikowała wskazaną w tym sprawozdaniu i odpowiadającą 6 mln EUR wartość rozpatrywanych gruntów poprzez odwołanie się między innymi do ceny zapłaconej za ich zakup przez TVX Hellas w 1995 r. i dostosowanie tej ceny w oparciu o ogólny wskaźnik cen w zakresie produkcji przemysłowej w latach 1995–2003 (zob. motywy 84–86 zaskarżonej decyzji).

128 Przyjmując to podejście, Komisja uzyskała wartość wynoszącą 3,5 mln EUR za grunty nabyte przez TVX Hellas w 1995 r. i 1,1 mln EUR za 70 dodatkowych gruntów nabytych przez te spółkę po 1995 r. Wartość tych ostatnich gruntów została oparta na sprawozdaniach finansowych tej spółki i Komisja uznała cenę w nich określoną za reprezentatywną w gospodarce rynkowej, ponieważ została ona określona przez sam rynek (zob. motyw 88 zaskarżonej decyzji). Uzyskana w ten sposób całościowa kwota wynosząca 4,6 mln EUR została dostosowana w oparciu o ogólny wskaźnik cen w zakresie greckiej produkcji przemysłowej w latach 1995–2003 i 1998–2003, co w rezultacie dało kwotę wynoszącą 5,9 mln EUR. Komisja uzyskała zatem kwotę, która była bardzo zbliżona do kwoty zaproponowanej w sprawozdaniu z wyceny i uznała ją w konsekwencji za reprezentatywną dla wartości rynkowej w grudniu 2003 r. (zob. motywy 89 i 90 zaskarżonej decyzji).

129 Tymczasem, po pierwsze, organy greckie same przyznały w toku postępowania administracyjnego, że można uwzględnić wartość gruntów określoną w ramach przetargu z 1995 r. (zob. motyw 87 zaskarżonej decyzji).

130 Po drugie, takie postępowanie jest zgodne z orzecznictwem, w którym przyznano, że koszty zakupu mogą stanowić drugorzędną lub pośrednią wskazówkę dotyczącą ceny gruntu (wyrok z dnia 10 kwietnia 2003 r., Scott/Komisja, T-366/00, Rec, EU:T:2003:113, pkt 106, niepodważony w tym zakresie w odwołaniu). W niniejszym przypadku Komisja rzeczywiście wykorzystała cenę zapłaconą przez TVX Hellas w momencie nabycia gruntów w 1995 r. dla zweryfikowania i potwierdzenia ich wartości już oszacowanej w sprawozdaniu z wyceny, co wynika z motywu 86 zaskarżonej decyzji.

131 W tym względzie krytyka dotycząca zastosowania przez Komisję ogólnego wskaźnika cen w zakresie produkcji przemysłowej w celu dostosowania wartości rozpatrywanych terenów do inflacji, która miała miejsce do 2003 r., w zakresie, jakim wskaźnik ten ma zastosowanie do dóbr przemysłowych, a nie do terenów, na których dobra te zostały wytworzone, nie wydaje się przekonywająca. Po pierwsze bowiem, do Komisji należało poszukiwanie wartości wspomnianych terenów nie w 1995 r., lecz w momencie dokonywania spornej sprzedaży, czyli w 2003 r., a po drugie, ponieważ nie istniał indeks cen gruntów przemysłowych, do Komisji należało zastosowanie bądź wskaźnika cen nieruchomości komercyjnych, bądź ogólnego wskaźnika cen w zakresie produkcji przemysłowej, który został zastosowany w niniejszym przypadku. Poza tym należy stwierdzić, że wybór ten był raczej korzystny dla skarżących, ponieważ w konsekwencji uzyskano cenę niższą od ceny, którą uzyskano by w wyniku zastosowania wskaźnika cen nieruchomości komercyjnych. W takich okolicznościach Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie w wyniku zastosowania ogólnego wskaźnika cen w zakresie produkcji przemysłowej. W konsekwencji należy stwierdzić, że w niniejszym przypadku Komisja uzyskała wartość odpowiadającą – z wystarczającą precyzją – wartości z grudnia 2003 r., czego wymaga mające zastosowanie orzecznictwo (ww. w pkt 130 wyrok Scott/Komisja, EU:T:2003:113, pkt 100).

132 Uwzględniając powyższe, należy oddalić twierdzenie skarżących dotyczące obliczenia wartości rozpatrywanych gruntów.

133 Po trzecie, w odniesieniu do wartości rozpatrywanych złóż surowców mineralnych należy stwierdzić, że państwo greckie zbyło na rzecz Ellinikos Chrysos na mocy spornej umowy złoża rud złota oraz złoża rud innych minerałów (ołowiu i cynku).

134 Co się tyczy złóż rud złota, Komisja w zaskarżonej decyzji przyznaje, że w momencie dokonywania spornej sprzedaży wartość złóż złota była ujemna ze względu na stosunek ceny do kosztów, uwzględniając stosunkowo niską cenę złota oraz związane z nim i obliczone w pkt 92 zaskarżonej decyzji wydatki w zakresie transportu i obróbki rud złota. Poza tym Komisja podkreśla, że w sprawozdaniu z wyceny nie oszacowano wartości rud złota. W konsekwencji Komisja stwierdza, że niemożliwe jest obliczenie wspomnianej wartości (zob. motyw 93 zaskarżonej decyzji).

135 Co do złóż rudy złota Komisja twierdzi bowiem, że poinformowany inwestor w celu uniknięcia strat nie dokonywałby ich obróbki, a tym samym ich wartość nie może być ujemna, ale powinna być zerowa. Jednakże Republika Grecka zauważyła, że rudy złota zawierają niemalże 10% arszeniku i że – w przypadku gdy nie mogą być wprowadzone do obrotu – są klasyfikowane jako odpady niebezpieczne, których przetwarzanie i którymi gospodarowanie są obowiązkowe na mocy dyrektywy 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego (Dz.U. L 102, s. 15). Niemniej jednak Komisja słusznie podniosła, że koszty związane z ochroną środowiska zostały już uwzględnione w ramach obliczenia wartości kopalń i że tym samym nie należy odejmować ich po raz drugi w ramach wyceny wspomnianych złóż.

136 W odniesieniu do innych rud minerałów znajdujących się w zbytych złożach Komisja oparła się na szacunkach zawartych w sprawozdaniu z wyceny rud istniejących w dniu 30 czerwca 2004 r. na podstawie standardowej metody obliczania stosowanej w przypadku zapłaty za metale zapewniające zakładowi metalurgicznemu rentowność netto (zob. motywy 95 i 96 zaskarżonej decyzji). Następnie Komisja pomnożyła ilości minerałów (podane przez Ellinikos Chrysos) z grudnia 2003 r. przez wskazaną w notowaniach na giełdzie metali cenę metali i uzyskała wartość wynoszącą 3 mln EUR.

Poza tym Komisja wyjaśniła, że w związku z tym, iż złoża zostały sprzedane w grudniu 2004 r. przez Ellinikos Chrysos, czyli po sporządzeniu wspomnianego sprawozdania, nie istniała żadna inna sprzedaż dokonana w tym samym czasie co sporna sprzedaż, która mogłaby zostać uwzględniona w celu przeprowadzenia analizy porównawczej. Dokonane przez Komisję obliczenie nie jest zatem obarczone oczywistym błędem w tym zakresie.

137 Należy oddalić argument Republiki Greckiej, zgodnie z którym co do zasady w momencie sprzedaży na rzecz Ellinikos Chrysos ilości minerałów znajdujące się w zbytych złożach były niższe od tych, których wyceny dokonano w sprawozdaniu z wyceny, ponieważ Komisja nie znała tych ilości w toku postępowania administracyjnego. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem legalność decyzji w zakresie pomocy państwa należy oceniać w oparciu o elementy, które Komisja posiadała w momencie wydania decyzji (zob. wyrok z dnia 20 marca 2013 r., Rousse Industry/Komisja, T-489/11, EU:T:2013:144, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo), a skarżący nie może powoływać się przed sądem na okoliczności faktyczne, które nie zostały przytoczone w toku przewidzianego w art. 108 TFUE postępowania poprzedzającego wniesienie skargi. Podobnie nie można zarzucać Komisji nieuwzględnienia ewentualnych okoliczności faktycznych i prawnych, które mogły zostać jej przedstawione w toku postępowania administracyjnego, lecz przedstawione nie zostały, ponieważ na Komisji nie spoczywa obowiązek badania z urzędu i na podstawie przypuszczeń okoliczności, jakie mogłyby zostać jej wskazane (zob. podobnie wyrok z dnia 27 września 2012 r., Wam Industriale/Komisja, T-303/10, EU:T:2012:505, pkt 119 i przytoczone tam orzecznictwo).

138 Należy zatem oddalić niniejsze twierdzenie w zakresie, w jakim odnosi się ono do błędu w obliczeniu wartości innych rud surowców mineralnych znajdujących się w zbytych złożach.

139 W świetle wszystkich powyższych stwierdzeń należy oddalić w całości część drugą zarzutu pierwszego w odniesieniu do pierwszego środka pomocowego, ponieważ Sąd nie stwierdził żadnego oczywistego błędu w ocenie w zakresie zastosowania kryterium inwestora prywatnego ani żadnego innego błędu w zastosowaniu art. 107 ust. 1 TFUE, błędu w ocenie okoliczności faktycznych ani błędu w obliczeniu.

– W przedmiocie części pierwszej zarzutu, dotyczącej błędów w ocenie przesłanki wykorzystania zasobów państwowych

140 Skarżące podnoszą co do zasady, że stwierdzając w pkt 106 zaskarżonej decyzji, iż Republika Grecka odrywała rolę sprzedawcy, a nie zwykłego pośrednika działającego w interesie publicznym, Komisja dokonała nieprawidłowej oceny okoliczności faktycznych, a w konsekwencji błędnie stwierdziła, że zostało spełnione kryterium zasobów państwowych. Po pierwsze bowiem, transakcja składała się w rzeczywistości z umów „lustrzanych", „następujących po sobie" lub „opierających się na sobie" pomiędzy przedsiębiorstwami prywatnymi, a państwo greckie odegrało rolę zwykłego pośrednika w celu znalezienia nabywcy i zagwarantowania ciągłego funkcjonowania kopalń w połączeniu ze stałą ochroną środowiska i utrzymania zatrudnienia w regionie.

141 Po drugie, fundusze wykorzystane do zapłaty ceny spornej sprzedaży kopalń Kasandry, które zostały wypłacone bezpośrednio spółce TVX Hellas na podstawie art. 2 spornej umowy, nie stanowią bezpośredniej straty zasobów państwowych, która może być przypisana państwu greckiemu, ponieważ nie doszło do żadnego przeniesienia zasobów państwowych – bezpośredniego czy też pośredniego – w rozumieniu odpowiedniego orzecznictwa.

142 Poza tym zdaniem Republiki Greckiej rola zwykłego pośrednika w ramach spornej transakcji została potwierdzona stanowiskiem, jakie zajął w tym zakresie wydział „Prawodawstwo w zakresie zamówień publicznych" dyrekcji „Zamówienia publiczne" Dyrekcji Generalnej ds. Rynku Wewnętrznego i Usług w piśmie skierowanym w dniu 21 września 2009 r. do sekretariatu generalnego greckiego ministerstwa

rozwoju w odpowiedzi na jego pytanie, czy sporna umowa objęta jest zakresem stosowania prawa zamówień publicznych. Stanowisko to potwierdza także okoliczność, że Unia nie nakłada żadnego obowiązku przeprowadzenia przetargu w odniesieniu do sprzedaży kopalń.

143 Ellinikos Chrysos dodaje, że okoliczność, iż rozpatrywane aktywa lub kwota 11 mln EUR nigdy nie zostały wpisane do budżetu państwa greckiego, uniemożliwia zgodnie z greckim prawem wymagane w zaskarżonej decyzji odzyskanie pomocy. Państwo greckie musiałoby bowiem przyjąć nowe ustawodawstwo szczególne w celu wywiązania się z obowiązku odzyskania pomocy.

144 Zdaniem Republiki Greckiej w celu zakwalifikowania ceny sprzedaży kopalń Kasandry jako pomocy państwa nie wystarczy, by wspomniana cena była niższa od wartości rynkowej, by państwo greckie nabyło na pewien teoretyczny okres własność aktywów przed ich przeniesieniem na rzecz nabywcy Ellinikos Chrysos i by państwo greckie miało kontrolę nad całością tych transakcji i je zatwierdziło na podstawie ustawy.

145 Komisja kwestionuje argumenty skarżących.

146 W odniesieniu do przesłanki wykorzystania zasobów państwowych, a zatem możliwości przypisania państwu danego środka, z orzecznictwa Trybunału wynika, że aby korzyści mogły zostać zakwalifikowane jako pomoc w rozumieniu art. [107] ust. 1 [TFUE], po pierwsze, konieczne jest, aby zostały one przyznane bezpośrednio lub pośrednio przy użyciu zasobów państwowych (zob. wyrok z dnia 16 maja 2002 r., Francja/Komisja, C-482/99, Rec, EU:C:2002:294, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

147 Po drugie, korzyść powinna wynikać z przeniesienia zasobów państwowych. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem jedynie korzyści przyznane bezpośrednio lub pośrednio przy użyciu zasobów państwowych lub stanowiące dodatkowe obciążenie dla państwa należy uważać za pomoc w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE (zob. wyrok z dnia 19 marca 2013 r. Bouygues i Bouygues Télécom/Komisja i in. i Komisja/Francja i in., C-399/10 P i C-401/10 P, Zb.Orz., EU:C:2013:175, pkt 99 i przytoczone tam orzecznictwo). Te dwie przesłanki mają charakter odrębny i kumulatywny (wyrok z dnia 5 kwietnia 2006 r., Deutsche Bahn/Komisja, T-351/02, Zb.Orz., EU:T:2006:104, pkt 103).

148 W związku z tym nie jest konieczne wykazywanie w każdym przypadku, iż nastąpiło przeniesienie zasobów państwowych, aby można było uznać, że przyznana jednemu lub wielu przedsiębiorstwom korzyść stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. Za pomoc uznaje się zatem w szczególności interwencje, które w różnych formach zmniejszają ciężary spoczywające normalnie na budżecie przedsiębiorstwa i które tym samym, nie będąc subwencjami w ścisłym rozumieniu tego słowa, mają tak właśnie charakter i identyczne skutki (zob. ww. w pkt 147 wyrok Bouygues i Bouygues Télécom/Komisja i in. i Komisja/Francja i in., C-399/10 P i C-401/147 P, EU:C:2013:175, pkt 100, 101 i przytoczone tam orzecznictwo).

149 Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem art. 107 ust. 1 TFUE definiuje interwencje państwa na podstawie ich skutków (zob. wyrok z dnia 5 czerwca 2012 r., Komisja/EDF, C-124/10 P, Zb.Orz., EU:C:2012:318, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo; ww. w pkt 147 wyrok Bouygues i Bouygues Télécom/Komisja i in. i Komisja/Francja i in., EU:C:2013:175, pkt 102).

150 Tak więc interwencja państwa mogąca jednocześnie postawić przedsiębiorstwa, do których się stosowała, w bardziej korzystnej sytuacji w porównaniu z innymi i stworzyć dostatecznie konkretne ryzyko powstania w przyszłości dodatkowego obciążenia dla państwa może obciążyć zasoby państwowe (ww. w pkt 147 wyrok Bouygues i Bouygues Télécom/Komisja i in. i Komisja/Francja i in., EU:C:2013:175, pkt 106 i przytoczone tam orzecznictwo).

151 Poza tym Trybunał wyjaśnił, że z korzyści przyznanych w formie gwarancji państwa mogą wynikać dodatkowe obciążenia dla państwa (wyroki: z dnia 1 grudnia 1998 r., Ecotrade, C-200/97, Rec, EU:C:1998:579, pkt 43; z dnia 8 grudnia 2011 r., Residex Capital IV, C-275/10, Zb.Orz., EU:C:2011:814, pkt 39–42; ww. w pkt 147 wyrok Bouygues i Bouygues Télécom/Komisja i in. i Komisja/Francja, EU:C:2013:175, pkt 107).

152 Ponadto z utrwalonego orzecznictwa wynika, że ponieważ w kategoriach ekonomicznych zmiana warunków rynkowych, jaką wywołuje korzyść pośrednio przyznana niektórym przedsiębiorstwom, jest wynikiem utraty dochodów przez władze publiczne, to nawet fakt, iż inwestorzy podejmują później samodzielne decyzje, nie powoduje wyeliminowania związku istniejącego pomiędzy omawianą stratą a korzyścią, jaką odnoszą dane przedsiębiorstwa (ww. w pkt 147 wyrok Bouygues i Bouygues Télécom/Komisja i in. i Komisja/Francja, EU:C:2013:175, pkt 108).

153 W związku z tym dla celów stwierdzenia istnienia pomocy państwa Komisja musi wykazać dostatecznie bezpośredni związek między z jednej strony korzyścią przyznaną beneficjentowi a z drugiej strony uszczupleniem budżetu państwowego bądź wystąpieniem dostatecznie konkretnego gospodarczego ryzyka powstania obciążeń dla tego budżetu (ww. w pkt 147 wyrok Bouygues i Bouygues Télécom/Komisja i in. i Komisja/Francja, EU:C:2013:175, pkt 109).

154 W niniejszym przypadku jest bezsporne, że sporna umowa, z której wynika korzyść na rzecz Ellinikos Chrysos, została uzgodniona pomiędzy tą spółką a państwem greckim. W ramach tej umowy państwo greckie, jako sprzedający, przyjmuje szereg zobowiązań i przewiduje szereg praw na rzecz drugiej strony umowy, takich jak zobowiązania i prawa wynikające z art. 1.3, 3.3 i 4 wspomnianej umowy. W konsekwencji należy stwierdzić, że źródło korzyści wynikającej z tej umowy, której państwo greckie jest inicjatorem, sygnatariuszem i gwarantem, może być przypisana temu państwu.

155 W odniesieniu do okoliczności, że korzyść jest przyznana bezpośrednio lub pośrednio przy użyciu zasobów państwowych, należy stwierdzić, po pierwsze, że sporna sprzedaż, czyli odsprzedaż na rzecz Ellinikos Chrysos kopalń Kasandry po cenie niższej od ceny rynkowej, powoduje uszczuplenie przychodów państwa greckiego w stosunku do tych, które państwo to uzyskałoby, a zatem utratę zasobów. Powyższe oznacza korzyść dla spółki, która nabywa dobra oraz obciążenie, które może powstać dla zasobów państwowych. Po drugie, poprzez zobowiązania podjęte na podstawie art. 1.3, 3.3 i 4 spornej umowy, zatwierdzone na mocy art. 52 i 53 ustawy greckiej nr 3220/2004, państwo greckie naraziło swój budżet na ryzyko poniesienia obciążeń związanych z ewentualnymi działaniami, jakie musiałoby podjąć zamiast nabywcy w celu przestrzegania obowiązujących przepisów ustawodawczych. Te udzielone przez państwo greckie gwarancje stwarzają wystarczająco konkretne ryzyko powstania w przyszłości dodatkowego obciążenia dla państwa w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 151 i 153 powyżej.

156 W konsekwencji Komisja nie popełniła błędu, stwierdzając w motywach 105–107 zaskarżonej decyzji, że spełnione jest kryterium przeniesienia zasobów państwowych.

157 Argumenty przedstawione przez skarżące nie podważają tego wniosku.

158 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do argumentu skarżących dotyczącego istnienia jednej transakcji, jaką stanowią wzajemnie oparte na sobie umowy pomiędzy stronami prywatnymi należy stwierdzić przede wszystkim, że w spornej umowie, a także w ugodzie pozasądowej, wyraźnie odwołano się do nabycia rozpatrywanych dóbr przez państwo greckie [zob. pkt II lit. a) i e) ugody pozasądowej, a także preambuła, ust. 3 lit. a) i art. 1 spornej umowy]. Państwo greckie bowiem siłą rzeczy nabyło wspomniane dobra, aby następnie przenieść ich własność na rzecz Ellinikos Chrysos. Poza tym brak wpisu wspomnianych dóbr do ewidencji gruntów w imieniu państwa greckiego, na co powołuje się Ellinikos Chrysos w celu wykazania, że własność tych dóbr nie została przeniesiona na państwo greckie, był wyraźnie przewidziany w art. 51 ust. 2 lit. a) ustawy nr 3220/2004 jako wyjątek od przepisów mających zastosowanie ogólne. Taki szczególny przepis ustawowy nie prowadził jednak do

uniemożliwienia przeniesienia własności na rzecz państwa greckiego. Gdyby bowiem wspomniane państwo nie było właścicielem wspomnianych dóbr, nie mogłoby przenieść ich własności na Ellinikos Chrysos.

159 W drugiej kolejności należy także oddalić argument Republiki Greckiej dotyczący braku bezpośredniego przeniesienia zasobów państwowych, ponieważ opiera się on na częściowej i nieprawidłowej interpretacji orzecznictwa. Jak bowiem przypomniano w pkt 147–149 powyżej, bezpośrednie przeniesienie zasobów nie jest konieczne.

160 Wreszcie należy oddalić argument Ellinikos Chrysos, zgodnie z którym odzyskanie pomocy jest niemożliwe ze względu na to, że państwo greckie musiałoby przyjąć nowe szczególne ustawodawstwo w tym celu, gdyż rozpatrywane aktywa lub kwota 11 mln EUR nigdy nie zostały wpisane do budżetu państwa. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem jedyny zarzut, na jaki może się powołać państwo będące adresatem decyzji nakazującej zwrot pomocy w celu uzasadnienia nieodzyskania pomocy uznanej za niezgodną z rynkiem wewnętrznym, stanowi zarzut dotyczący bezwzględnej niemożności prawidłowego wykonania decyzji nakazującej zwrot (zob. podobnie wyrok 12 maja 2005 r., Komisja/Grecja, C-415/03, Zb.Orz., EU:C:2005:287, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo). Ewentualna konieczność przyjęcia ustawodawstwa szczególnego w tym celu nie stanowi jednak takiej bezwzględnej niemożności, lecz wchodzi raczej w zakres ciążącego na wspomnianym państwie obowiązku współpracy w dobrej wierze w celu pokonania trudności odnoszących się do pełnego przestrzegania postanowień traktatu, a w szczególności postanowień dotyczących pomocy państwa (zob. podobnie wyrok Komisja/Grecja, C-415/03, EU:C:2005:287, pkt 42).

161 W świetle powyższego należy oddalić jako bezzasadną pierwszą część omawianego zarzutu pierwszego w odniesieniu do pierwszego środka pomocowego.

– W przedmiocie części trzeciej, dotyczącej błędu w ocenie wymogu istnienia zakłócenia konkurencji i wpływu na handel między państwami członkowskimi (sprawa T-233/11)

162 Po pierwsze, Republika Grecka podnosi naruszenie zasad definiowania rynku właściwego w prawie konkurencji, ponieważ Komisja włączyła do tego rynku metale znajdujące się w złożach. Zdaniem Republiki Greckiej w momencie dokonywania spornej sprzedaży jedynym obszarem górniczym spośród rozpatrywanych obszarów górniczych, który prowadził działalność, był obszar górniczy Stratoni, gdzie wydobywano jedynie minerały ołowiu i cynku, a zatem wspomniana sprzedaż dotyczy jedynie rynku tych minerałów.

163 Po drugie, Republika Grecka podważa przedstawione w motywie 110 zaskarżonej decyzji stwierdzenie Komisji, że działalność w zakresie wydobycia cynku, miedzi, ołowiu, złota i srebra jest prowadzona, poza Republiką Grecką, w 11 państwach członkowskich i że produkty te są przedmiotem wymiany handlowej w całej Unii. Stwierdzenie to może bowiem odnosić się jedynie do rynku metali, który nie był prawidłowym rynkiem właściwym. Konkurujący producenci minerałów ołowiu i cynku (prawidłowy rynek właściwy) – jak wskazano w sprawozdaniu zatytułowanym „Olympias Marketing Study" – prowadzili natomiast działalność odpowiednio w sześciu i pięciu z 11 państw członkowskich wskazanych przez Komisję. Ponadto wpływ Ellinikos Chrysos na konkurencję jest nieznaczny, gdyż w roku następującym po spornej sprzedaży produkcja tej spółki stanowiła tylko 0,2% wydobycia górniczego cynku i 0,9% w zakresie wydobycia górniczego ołowiu na rynku europejskim. Wreszcie wspomniana sprzedaż doprowadziła do zwiększenia produkcji wspomnianych powyżej minerałów w ramach Unii. Te minerały pokrywają odpowiednio 34% i 54% potencjału metalurgicznego Unii, a deficyt pokrywany jest przez przywóz z państw nienależących do Unii. W konsekwencji sprzedaż nie zakłóciła konkurencyjności przemysłu europejskiego, lecz była dla niego korzystna.

164 Komisja kwestionuje argumenty Republiki Greckiej.

165 Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w zakresie pomocy państwa dwie przesłanki stosowania art. 107 ust. 1 TFUE dotyczące wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi oraz zakłócenia konkurencji są co do zasady nierozerwalnie powiązane. W szczególności w sytuacji, gdy pomoc przyznana przez państwo członkowskie umacnia pozycję przedsiębiorstwa w stosunku do innych przedsiębiorstw konkurujących z nim w ramach wewnątrzwspólnotowej wymiany handlowej, należy uznać, że pomoc wywiera wpływ na tę wymianę handlową (zob. wyrok z dnia 30 kwietnia 2009 r., Komisja/Włochy i Wam, C-494/06 P, EU:C:2009:272, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

166 Poza tym zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w ramach oceny tych dwóch przesłanek stosowania art. 107 ust. 1 TFUE Komisja nie ma obowiązku ustalenia realnego wpływu pomocy na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi i rzeczywistego zakłócenia konkurencji, ale jedynie obowiązek zbadania, czy pomoc może wpłynąć na wymianę handlową i zakłócić konkurencję (wyroki: z dnia 29 kwietnia 2004 r., Włochy/Komisja, C-372/97, Rec, EU:C:2004:234, pkt 44; z dnia 15 grudnia 2005 r., Unicredito Italiano, C-148/04, Zb.Orz., EU:C:2005:774, pkt 54).

167 Należy definitywnie stwierdzić niezgodność pomocy ze wspólnym rynkiem, gdy ma ona lub może mieć wpływ na wymianę handlową wewnątrz Wspólnoty i skutek w postaci zakłócenia istniejącej tam konkurencji (ww. w pkt 166 wyrok Unicredito Italiano, EU:C:2005:774, pkt 55).

168 W niniejszym przypadku w motywie 110 zaskarżonej decyzji Komisja podniosła, że sektor działalności Ellinikos Chrysos, czyli sektor wydobycia cynku, miedzi, ołowiu, złota i srebra, obejmował produkty, które były szeroko rozpowszechnione na rynku wewnętrznym, że wspomniana działalność była wykonywana w 11 państwach członkowskich, że pomoc przyznawała korzyść wspomnianej spółce w stosunku do jej konkurentów i że w rezultacie istniało ryzyko zakłócenia konkurencji i wywierania wpływu na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi.

169 Tymczasem argumenty Republiki Greckiej wysunięte w celu zakwestionowania uwzględnionej przez Komisję definicji rynku właściwego nie podważają zasadności tego wniosku. Wystarczy bowiem, by Komisja ustaliła, że sporna pomoc wpływa na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi i zakłóca konkurencję lub grozi jej zakłóceniem, bez konieczności określenia zakresu rynku, którego to zakłócenie dotyczy (zob. wyrok z dnia 15 czerwca 2010 r., Mediaset/Komisja, T-177/07, Zb.Orz., EU:T:2010:233, pkt 146 i przytoczone tam orzecznictwo).

170 Argument Republiki Greckiej dotyczący wskazywanego prokonkurencyjnego charakteru pierwszego środka pomocowego, odnoszący się do istnienia niedoboru na europejskim rynku surowców, należy oddalić jako bezskuteczny. Zakładając bowiem, że argument ten okaże się prawdziwy, wspomniana okoliczność nie może zrównoważyć ryzyka wystąpienia zakłócenia konkurencji wynikającego ze wzmocnienia pozycji rynkowej Ellinikos Chrysos ze względu na przyjęcie wspomnianego środka, ponieważ – jak przypomniano w pkt 166 i 167 powyżej – Komisja nie jest zobowiązana do ustalenia realnego wpływu pomocy na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi i rzeczywistego zakłócenia konkurencji.

171 Pomimo bowiem, że rynek europejski w zakresie produkcji minerałów jest deficytowy, Ellinikos Chrysos w każdym wypadku korzysta z przewagi konkurencyjnej w stosunku do innych przedsiębiorstw górniczych, ponieważ konkuruje na rynku wewnętrznym z innymi przedsiębiorstwami górniczymi bez potrzeby odwoływania się do przywozu wspomnianych minerałów.

172 W świetle powyższego należy oddalić jako bezzasadną część trzecią zarzutu pierwszego w odniesieniu do pierwszego środka pomocowego.

W przedmiocie drugiego środka pomocowego

– W przedmiocie części pierwszej, dotyczącej błędów w ocenie przesłanki istnienia korzyści (sprawy T-233/11 i T-262/11)

173 Skarżące utrzymują, że zastosowane do spornej sprzedaży zwolnienie z podatków było mniejsze od progu de minimis w zakresie pomocy państwa. W tym zakresie, po pierwsze, podatek z tytułu przeniesienia własności został obliczony na błędnej podstawie wartości rozpatrywanych gruntów, czyli kwoty wynoszącej 6 mln EUR, która jest liczbą arbitralnie podaną przez European Goldfields. Po drugie, podatek od zbycia praw górniczych został obliczony na błędnej podstawie całkowitej wartości kopalń Kasandry, zamiast wyłącznie na podstawie wartości praw górniczych, co jest sprzeczne z art. 173 ust. 1 greckiego kodeksu górniczego, który wyklucza wartość eksploatacji górniczej z podstawy opodatkowania tym podatkiem.

174 Ellinikos Chrysos dodaje, że podatek z tytułu przeniesienia własności nie był należny w świetle nieostatecznego charakteru spornej umowy, ponieważ art. 3 i 4 wspomnianej umowy przewidują obowiązek przygotowania przez nabywcę planu przedsiębiorstwa, który nie został przedstawiony.

175 Komisja kwestionuje te argumenty.

176 Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem środek, przez który organy publiczne przyznają niektórym przedsiębiorstwom korzyść podatkową, która wprawdzie nie jest związana z przeniesieniem zasobów państwowych, ale stawia beneficjentów w sytuacji finansowej korzystniejszej niż sytuacja innych podatników, stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE (wyroki: z dnia 15 marca 1994 r., Banco Exterior de España, C-387/92, Rec, EU:C:1994:100, pkt 14; z dnia 19 maja 1999 r., Włochy/Komisja, C-6/97, Rec, EU:C:1999:251, pkt 16; z dnia 22 czerwca 2006 r., Belgia i Forum 187/Komisja, C-182/03 i C-217/03, Zb.Orz., EU:C:2006:416, pkt 87).

177 W niniejszym przypadku w pkt 118 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, że w momencie dokonania spornej sprzedaży powinny zostać uiszczone dwa różne podatki, czyli po pierwsze – podatek od przeniesienia własności kopalń Kasandry, który zgodnie z greckim kodeksem górniczym wynosi 5% ceny sprzedaży wspomnianych kopalń, a po drugie – podatek od przeniesienia własności rozpatrywanych gruntów, wynoszący 7–9% ceny ich sprzedaży.

178 W odniesieniu do drugiego podatku, jak wyjaśniono w pkt 125–132 powyżej, skarżące nie wykazały, by Komisja popełniła błąd w obliczeniu wartości rozpatrywanych gruntów. W konsekwencji wysokość wspomnianego podatku, która została obliczona na tej podstawie i wynosiła 0,54 mln EUR (zob. motyw 124 zaskarżonej decyzji), także nie jest błędna. Tymczasem taka kwota przekracza próg 100 tys. EUR w odniesieniu do pomocy de minimis przewidziany w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 69/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 traktatu WE do pomocy de minimis (Dz.U. L 10, s. 30) obowiązujący w chwili dokonywania spornej sprzedaży. Z powyższego wynika, że zaskarżona decyzja nie jest obarczona błędami w odniesieniu do istnienia elementu pomocy, jeśli chodzi o zwolnienie z obowiązku zapłaty podatku od przeniesienia własności wspomnianych gruntów.

179 Takiego wniosku nie podważa argument Republiki Greckiej dotyczący niemożności wykorzystania rozpatrywanych gruntów do celów innych niż działalność górnicza. Jak wyjaśniono w pkt 126 powyżej, należy uznać, że wspomniane grunty mają swoistą wartość dodatkową w stosunku do wartości rozpatrywanych obszarów górniczych i ich sprzedaż nie może być zwolniona ze wspomnianego zobowiązania podatkowego.

180 Ponieważ w pkt 107–109 powyżej stwierdzono, że Komisja nie popełniła błędu przy szacowaniu wartości kopalń Kasandry, należy także orzec, że obliczenie kwoty podatku należnego z tytułu przeniesienia własności wspomnianych kopalń i niezapłaconego przez Ellinikos Chrysos, zgodnie z art. 5 akapit trzeci i art. 9 ust. 5 spornej umowy, także nie jest obarczone błędem.

181 Takie zwolnienie przewidziane w przepisie ustawowym, czyli w art. 52 greckiej ustawy nr 3220/2004 zatwierdzającej sporną umowę, stanowi bowiem środek, który należy przypisać państwu, i wprowadza jednocześnie korzyść dla nabywcy aktywów będących przedmiotem spornej sprzedaży i stratę zasobów dla budżetu państwa.

182 Choć Republika Grecka powołuje się na fakt, że jedynie „zbycie praw górniczych" mogło – na mocy greckiego prawa górniczego (art. 173 ust. 1 greckiego kodeksu górniczego) – podlegać podatkowi, w świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 137 powyżej należy uznać wspomniany argument za niedopuszczalny.

183 Należy oddalić także argument Ellinikos Chrysos, zgodnie z którym podatek od przeniesienia własności nie był należny ze względu na nieostateczny charakter spornej umowy. Po pierwsze bowiem, z żadnego postanowienia wspomnianej umowy nie wynika, że miała ona charakter tymczasowy lub nieostateczny. Po drugie, postanowienia przytoczone przez Ellinikos Chrysos (art. 3 i 4 wspomnianej umowy) przewidują jedynie klauzule rozwiązania umowy, w przypadku skorzystania z których umowa nie wywiera już skutków, lecz nie uniemożliwiają jej zawarcia. Po trzecie, w art. 9 umowy przewidziano wyraźnie, że wchodzi ona w życie od daty publikacji ustawy zatwierdzającej te umowę w *Dzienniku Urzędowym Republiki Greckiej*.

184 Uwzględniając powyższe, należy oddalić część pierwszą zarzutu pierwszego także w odniesieniu do drugiego środka pomocowego.

– W przedmiocie części drugiej, dotyczącej błędu w ocenie przesłanki istnienia zakłócenia konkurencji i wpływu na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi (sprawa T-233/11)

185 Republika Grecka podważa istnienie zagrożenia zakłóceniem konkurencji w odniesieniu do drugiego środka pomocowego, odsyłając zasadniczo do argumentów przedstawionych w ramach części trzeciej zarzutu pierwszego w odniesieniu do pierwszego środka pomocowego.

186 Ponieważ drugi środek pomocowy ma charakter dodatkowy w stosunku do pierwszego środka pomocowego, a w odniesieniu do tego ostatniego przesłankę istnienia zakłócenia konkurencji i wpływu na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi należy uznać za spełnioną, należy uznać ją za spełnioną także w odniesieniu do drugiego środka pomocowego z tych samych względów co podniesione w odpowiedzi na argumenty przedstawione w ramach części trzeciej zarzutu pierwszego, dotyczącej pierwszego środka pomocowego, o których mowa w pkt 165–172 powyżej.

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego błędnej wykładni i zastosowania art. 14 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia nr 659/1999 i naruszenia zasad proporcjonalności, lojalnej współpracy, pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań (sprawa T-233/11)

187 Republika Grecka, przypominając tekst art. 14 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia nr 659/1999, a także treść dokumentu Komisji z dnia 7 czerwca 2005 r. zatytułowanego „Plan działań w zakresie pomocy państwa – Gorzej i lepiej ukierunkowana pomoc państwa: mapa drogowa [zarys planu] reformy pomocy państwa na lata 2005–2009" [COM(2005) 107 wersja ostateczna], podważa zgodność z prawem decyzji Komisji nakazującej odzyskanie pomocy z tego względu, że Komisja przekroczyła granice swych uprawnień dyskrecjonalnych i naruszyła zasady proporcjonalności, lojalnej współpracy i ochrony uzasadnionych oczekiwań. W tym zakresie Republika Grecka podkreśla, że wymóg odzyskania 15,34 mln EUR może prowadzić do zawieszenia inwestycji bezpośrednich w Grecji

w wysokości 850 mln EUR, hamując w ten sposób wzrost gospodarczy i ograniczając konkurencję, zamiast ją wzmacniać, w okresie głębokiego kryzysu gospodarczego, w jakim pogrążone jest to państwo. Zdaniem Republiki Greckiej Komisja popełniła zatem błąd w ramach wyważenia zagrożenia zakłóceniem konkurencji z korzystnymi skutkami kontynuowania działalności w rozpatrywanych obszarach górniczych, naruszając w ten sposób wyżej wspomniane zasady.

188 Komisja kwestionuje te argumenty.

189 Na wstępie należy przypomnieć, że art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 ma następujące brzmienie:

„W przypadku gdy podjęte zostały decyzje negatywne w sprawach pomocy przyznanej bezprawnie, Komisja podejmuje decyzję, że zainteresowane państwo członkowskie podejmie wszelkie konieczne środki w celu windykacji [odzyskania] pomocy od beneficjenta […]. Komisja nie wymaga windykacji [odzyskania] pomocy, jeżeli byłoby to sprzeczne z ogólną zasadą prawa [Unii].

190 Ponadto należy przypomnieć, że zniesienie bezprawnie przyznanej pomocy poprzez jej odzyskanie jest logiczną konsekwencją stwierdzenia jej bezprawności, ponieważ celem odzyskania pomocy przyznanej bezprawnie jest umożliwienie przywrócenia sytuacji sprzed przyznania pomocy poprzez utratę przez beneficjenta korzyści, którą rzeczywiście uzyskał w stosunku do swoich konkurentów. Wskutek zwrotu pomocy beneficjent traci korzyść, którą uzyskał na rynku w stosunku do swych konkurentów, i przywrócona zostaje sytuacja sprzed wypłaty pomocy (zob. podobnie wyrok z dnia 29 marca 2012 r., Komisja/Włochy, C-243/10, Zb.Orz., EU:C:2012:182, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

191 Ta funkcja zwrotu pomocy oznacza także, że co do zasady – o ile nie zachodzą okoliczności wyjątkowe – Komisja nie może nadużywać swych uznanych w orzecznictwie Trybunału uprawnień dyskrecjonalnych, gdy zwraca się ona do państwa członkowskiego z żądaniem odzyskania kwot wypłaconych tytułem niezgodnej z prawem pomocy, ponieważ przywraca ona jedynie sytuację sprzed przyznania pomocy (wyrok z dnia 9 września 2009 r., Diputación Foral de Álava i in./Komisja, od T-227/01 do T-229/01, T-265/01, T-266/01 i T-270/01, Zb.Orz., EU:T:2009:315, pkt 373).

192 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do twierdzenia dotyczącego naruszenia zasady proporcjonalności – z pewnością wymaga ona, by akty instytucji Unii nie wykraczały poza to, co jest odpowiednie i konieczne dla realizacji zamierzonych celów, przy czym jeżeli istnieje możliwość wyboru spośród wielu odpowiednich środków, należy stosować te najmniej dotkliwe (ww. w pkt 191 wyrok Diputación Foral de Álava i in./Komisja, EU:T:2009:315, pkt 374).

193 Jednakże odzyskanie niezgodnej z prawem pomocy – skoro ma ono na celu przywrócenie sytuacji sprzed wypłaty pomocy – nie może co do zasady zostać uznane za środek nieproporcjonalny do celów postanowień traktatu w dziedzinie pomocy państwa (zob. ww. w pkt 191 wyrok Diputación Foral de Álava i in./Komisja, EU:T:2009:315, pkt 372 i przytoczone tam orzecznictwo).

194 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że Republika Grecka ogranicza się do powołania zasady proporcjonalności, nie wyjaśniając, w jakim zakresie dokładnie zasada ta została naruszona, podczas gdy zasady przypomniane w pkt 192 i 193 powyżej wymagają szczególnie przekonywającej argumentacji. Należy zatem odrzucić to twierdzenie jako niedopuszczalne w świetle orzecznictwa, zgodnie z którym art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem z dnia 2 maja 1991 r. wymaga „zwięzłego przedstawienia zarzutów”, przy czym wymóg ten dotyczy także twierdzeń przytoczonych w uzasadnieniu zarzutu (zob. podobnie wyrok z dnia 25 października 2012 r., Arbos/Komisja, T-161/06, EU:T:2012:573, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo), a powołanie się jedynie na zasadę prawa Unii, bez wskazania okoliczności faktycznych i prawnych, na których twierdzenie to się opiera, nie spełnia wymogów określonych w art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania (zob. podobnie wyrok z dnia 2 września 2009 r., El Morabit/Conseil, T-37/07 i T-323/07, EU:T:2009:296, pkt 27).

195 W drugiej kolejności, w odniesieniu do twierdzenia dotyczącego naruszenia zasady uzasadnionych oczekiwań – na mocy utrwalonego orzecznictwa prawo do powoływania się na wspomnianą zasadę przysługuje każdemu podmiotowi, w którym instytucja Unii wzbudziła uzasadnione nadzieje w wyniku udzielenia szczegółowych zapewnień (zob. wyrok z dnia 21 lipca 2011 r., Alcoa Trasformazioni/Komisja, C-194/09 P, Zb.Orz., EU:C:2011:497, pkt 71 i przytoczone tam orzecznictwo). Takimi zapewnieniami są, niezależnie od formy, w jakiej zostały przekazane, dokładne, bezwarunkowe i spójne informacje pochodzące z uprawnionych i wiarygodnych źródeł. Natomiast nikt nie może powołać się na naruszenie tej zasady w razie braku przedstawienia przez administrację dokładnych zapewnień (zob. wyrok z dnia 14 lutego 2006 r., TEA-CEGOS i in./Komisja, T-376/05 i T-383/05, Zb.Orz., EU:T:2006:47, pkt 88 i przytoczone tam orzecznictwo).

196 Z zasady tej, mającej szczególne zastosowanie do kontroli pomocy państwa na mocy art. 14 rozporządzenia nr 659/1999, wynika, że na ochronę uzasadnionych oczekiwań beneficjenta pomocy można się powołać, pod warunkiem że otrzymał on wystarczająco dokładne zapewnienia, wynikające z działania podjętego przez Komisję, które pozwalają mu sądzić, że środek nie stanowi pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE (wyrok z dnia 30 listopada 2009 r., Francja/Komisja, T-427/04 i T-17/05, Zb.Orz., EU:T:2009:474, pkt 261). Natomiast w przypadku braku wyraźnego stanowiska Komisji w sprawie środka, który jej zgłoszono, milczenie ze strony instytucji nie może – w oparciu o zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań przedsiębiorstwa będącego beneficjentem pomocy państwa – stanowić przeszkody w jej odzyskaniu (zob. podobnie wyrok z dnia 11 listopada 2004 r., Demesa i Territorio Histórico de Álava/Komisja, C-183/02 P i C-187/02 P, Zb.Orz., EU:C:2004:701, pkt 44).

197 Z pewnością nie można wykluczyć możliwości powołania się przez beneficjenta bezprawnej pomocy na nadzwyczajne okoliczności, które w sposób zasadny mogły stanowić podstawę jego oczekiwań, że pomoc jest zgodna z prawem, oraz wobec tego sprzeciwienia się przez niego jej zwrotowi [zob. podobnie wyroki: z dnia 15 września 1998 r., BFM i EFIM/Komisja, T-126/96 i T-127/96, Rec, EU:T:1998:207, pkt 70; z dnia 5 sierpnia 2003 r., P & O European Ferries (Vizcaya) i Diputación Foral de Vizcaya/Komisja, T-116/01 i T-118/01, Rec, EU:T:2003:217, pkt 201, 204; ww. w pkt 196 wyrok Francja/Komisja, EU:T:2009:474, pkt 263].

198 Natomiast państwo członkowskie, którego organy przyznały pomoc z naruszeniem zasad proceduralnych przewidzianych w art. 108 TFUE, nie może powoływać się na uzasadnione oczekiwania beneficjentów, aby zwolnić się z obowiązku podjęcia środków koniecznych do wykonania decyzji Komisji nakazującej mu odzyskanie pomocy. W przeciwnym razie art. 107 TFUE i 108 TFUE byłyby nieskuteczne, ponieważ organy krajowe mogłyby powoływać się na własne sprzeczne z prawem postępowanie w celu pozbawienia decyzji Komisji skutków prawnych w oparciu o te postanowienia traktatu (wyroki: z dnia 20 września 1990 r., Komisja/Niemcy, C-5/89, Rec, EU:C:1990:320, pkt 17; z dnia 1 kwietnia 2004 r., Komisja/Włochy, C-99/02, Rec, EU:C:2004:207, pkt 20). Wspominane państwo członkowskie także nie może powoływać się w tych samych celach na zasadę pewności prawa (wyrok z dnia 14 września 1994 r., Hiszpania/Komisja, od C-278/92 do C-280/92, Rec, EU:C:1994:325, pkt 76).

199 Tak więc Republika Grecka nie może powoływać się na zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań w celu sprzeciwienia się odzyskaniu pomocy, ponieważ przyznała pomoc z naruszeniem zasad proceduralnych przewidzianych w art. 108 TFUE.

200 W trzeciej kolejności, w odniesieniu do twierdzenia dotyczącego naruszenia zasady lojalnej współpracy, z art. 4 ust. 3 TUE wynika, że na mocy wspomnianej zasady Unia i państwa członkowskie wzajemnie się szanują i udzielają sobie wzajemnego wsparcia w wykonywaniu zadań wynikających z traktatów.

201 Z zasady lojalnej współpracy wywiedziono, że państwo członkowskie będące adresatem decyzji nakazującej odzyskanie bezprawnej pomocy jest zobowiązane do podjęcia wszelkich środków właściwych dla zapewnienia wykonania wspomnianej decyzji w celu doprowadzenia do rzeczywistego

zwrotu należnych sum (zob. podobnie wyrok z dnia 29 marca 2012 r., Komisja/Włochy, C-243/10, EU:C:2012:182, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo). Na zasadę tę natomiast nie można powoływać się w celu zwolnienia państwa członkowskiego z obowiązku odzyskania wspomnianej pomocy.

202 Jak bowiem przypomniano w pkt 190 powyżej, zniesienie bezprawnej pomocy poprzez jej odzyskanie jest logiczną konsekwencją stwierdzenia jej bezprawnego charakteru, ponieważ celem odzyskania nielegalnie przyznanej pomocy jest umożliwienie przywrócenia sytuacji sprzed przyznania pomocy. Poza tym zgodnie z art. 14 rozporządzenia nr 659/1999 Komisja zobowiązana jest do wezwania państwa członkowskiego do podjęcia wszelkich środków koniecznych do odzyskania bezprawnej pomocy, jeśli stwierdzi jej niezgodność z rynkiem wewnętrznym, chyba że odzyskanie pomocy byłoby sprzeczne z ogólną zasadą prawa Unii. Poza tym w ramach obowiązku lojalnej współpracy wiążącego wzajemnie Komisję i państwa członkowskie w zakresie wprowadzania w życie postanowień traktatu dotyczących pomocy państwa dane państwo członkowskie ma obowiązek obliczenia dokładnej kwoty pomocy podlegającej odzyskaniu (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2014 r., Grecja/Komisja, T-52/12, EU:T:2014:677, pkt 197 i przytoczone tam orzecznictwo).

203 Należy zatem stwierdzić, że Republika Grecka nie może powoływać się na zasadę lojalnej współpracy w celu uchylenia się od obowiązku podjęcia środków koniecznych do wykonania decyzji Komisji nakazującej jej odzyskanie pomocy.

204 Ponadto Republika Grecka nie może powoływać się w ramach niniejszego zarzutu na dokument Komisji „Plan działań w zakresie pomocy państwa – Gorzej i lepiej ukierunkowana pomoc państwa: mapa drogowa [zarys planu] reformy pomocy państwa na lata 2005–2009”. W tym zakresie wystarczy stwierdzić, jak słusznie podnosi Komisja, że wspomniany dokument stanowi wyłącznie zarys planu rozwoju polityki Komisji w zakresie pomocy państwa, która nie może jej wiązać w zakresie stosowania art. 107 TFUE i instrumentów, które wprowadzają w życie wspomnianą politykę w sposób szczegółowy, takich jak rozporządzenia dotyczące zwolnień w zależności od kategorii lub rozporządzenia dotyczące pomocy na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw, pomocy na rzecz inwestycji na szczeblu regionalnym lub pomocy na rzecz zatrudnienia, a także przyjęte przez Komisję wytyczne.

205 Poza tym w zakresie, w jakim Republika Grecka powołuje się na okoliczność, że ewentualne odzyskanie bezprawnej pomocy mogłoby doprowadzić do strat w zakresie inwestycji bezpośrednich w państwie, należy stwierdzić, że taka okoliczność, przy założeniu, że okaże się prawdziwa, mogła była zostać uwzględniona przez Komisję w ramach oceny zgodności pomocy z rynkiem wewnętrznym na mocy art. 107 ust. 2 i 3 TFUE lub wytycznych dotyczących pomocy na szczeblu regionalnym, pomocy na rzecz ochrony środowiska lub pomocy na rzecz zatrudnienia. Jednakże Republika Grecka nie podnosi żadnego naruszenia przez Komisję wspomnianych postanowień.

206 Uwzględniając wszystkie powyższe rozważania, należy oddalić podniesiony przez Republikę Grecką zarzut drugi.

W przedmiocie zarzutu trzeciego, dotyczącego niewystarczającego i wewnętrznie sprzecznego uzasadnienia i naruszenia art. 296 TFUE (sprawa T-233/11)

207 Republika Grecka krytykuje uzasadnienie zaskarżonej decyzji w odniesieniu do czterech zasadniczych kwestii.

208 Po pierwsze, Republika Grecka twierdzi, że w motywach 105–107 zaskarżonej decyzji Komisja w sposób niewystarczający uzasadniła istnienie pierwszego środka pomocowego, ponieważ nie wyjaśniła, w jakiej mierze środki ściśle prywatne, wypłacone przez Ellinikos Chrysos bezpośrednio na rzecz TVX Hellas, stanowią bezpośrednią lub pośrednią stratę w zakresie zasobów państwa greckiego, która może być przypisana temu państwu.

209 Po drugie, Republika Grecka utrzymuje, że w motywach 117 i 123 zaskarżonej decyzji Komisja nie uzasadniała w sposób wystarczający istnienia drugiego środka pomocowego i przyczyn, dla których uznała, że od środka tego należy jest zarówno podatek od przeniesienia własności kopalń Kasandry, jak i podatek od przeniesienia własności rozpatrywanych gruntów, a nie wyłącznie ten pierwszy i nie przedstawiła swej własnej opinii na ten temat.

210 Po trzecie, Republika Grecka podnosi, że w motywie 126 zaskarżonej decyzji Komisja nie wyjaśniła, dlaczego zasada de minimis nie będzie mogła mieć zastosowania w sposób odrębny do każdego ze środków pomocowych, które Komisja zidentyfikowała.

211 Po czwarte, Republika Grecka zarzuca Komisji wewnętrzną sprzeczność i niedokładność oceny w odniesieniu do wyceny kopalń i wybiórczego uwzględnienia szacunków zawartych w sprawozdaniu z wyceny, w szczególności w świetle:

— ujemnej wartości obszaru górniczego Olympias – poprzez oparcie się na własnej, sprzecznej z nauką i deontologią ocenie dotyczącej możliwości uzależnienia przez eksploatującego funkcjonowania tego obszaru od tego, czy kurs złota jest, czy też nie jest korzystny (motyw 69 zaskarżonej decyzji);

— nieuwzględnienia kosztów ochrony zatrudnienia i środowiska oraz utrzymywania w stanie bezczynności obszaru górniczego Stratoni, w przeciwieństwie do tego jak Komisja postąpiła w przypadku obszaru górniczego Olympias, podczas gdy w tych dwóch obszarach nie prowadzono działalności w momencie dokonywania spornej sprzedaży (motyw 77 zaskarżonej decyzji);

— uwzględnienia ceny sprzedaży z 1995 r. w obliczeniu wartości gruntów i nieuwzględnienia jej w obliczeniu całościowej ceny spornej sprzedaży (motywy 54–57, 86, 87 zaskarżonej decyzji);

— definicji właściwego rynku i jego zasięgu geograficznego, z uwzględnieniem rozróżnienia pomiędzy metalami i minerałami rzeczywiście produkowanymi w kopalniach.

212 Komisja kwestionuje argumenty Republiki Greckiej.

213 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zakres przewidzianego w art. 296 TFUE obowiązku uzasadnienia zależy od charakteru danego aktu i kontekstu, w jakim został przyjęty. Uzasadnienie powinno ukazywać w jasny i jednoznaczny sposób tok rozumowania instytucji, która wydała akt, tak aby z jednej strony sąd Unii mógł przeprowadzić kontrolę zgodności z prawem, a z drugiej strony zainteresowani mogli zapoznać się z uzasadnieniem danego aktu oraz mogli bronić swych praw i zweryfikować zasadność decyzji. Nie ma konieczności, by uzasadnienie aktu wyszczególniało wszystkie istotne okoliczności faktyczne i prawne, jako że kwestia, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi określone w art. 296 TFUE, winna być oceniana nie tylko w świetle jego treści, ale również jego kontekstu oraz ogółu norm prawnych regulujących daną dziedzinę (wyroki: z dnia 2 kwietnia 1998 r., Komisja/Sytraval i Brink's France, C-367/95 P, Rec, EU:C:1998:154, pkt 63; z dnia 30 listopada 2011 r., Sniace/Komisja, T-238/09, EU:T:2011:705, pkt 37). W szczególności Komisja nie ma obowiązku zajmować stanowiska w odniesieniu do wszystkich argumentów powołanych przez zainteresowanych w prowadzonym przez nią postępowaniu kontrolnym w sprawie pomocy państwa. Wystarczy bowiem przedstawić fakty i względy prawne o zasadniczym znaczeniu dla decyzji (wyroki: z dnia 1 lipca 2008 r., Chronopost i La Poste/UFEX i in., C-341/06 P i C-342/06 P, Zb.Orz., EU:C:2008:375, pkt 96; z dnia 3 marca 2010 r., Freistaat Sachsen i in./Komisja, T-102/07 i T-120/07, Zb.Orz., EU:T:2010:62, pkt 180).

214 Ponadto należy przypomnieć, że obowiązek uzasadnienia stanowi istotny wymóg formalny, który należy odróżnić od kwestii zasadności uzasadnienia, odnoszącej się do materialnej legalności spornego aktu (wyrok z dnia 22 marca 2001 r., Francja/Komisja, C-17/99, Rec, EU:C:2001:178, pkt 35). Z powyższego wynika, że w zakresie, w jakim podniesione przez skarżące twierdzenia mają na celu podważenie zasadności zaskarżonej decyzji w zakresie rozpatrywanych kwestii, które skądinąd zostały już zbadane

w ramach zarzutu pierwszego niniejszej skargi, należy je uznać za pozbawione znaczenia w ramach niniejszego zarzutu (zob. podobnie wyrok z dnia 12 grudnia 2006 r., Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid i Federación Catalana de Estaciones de Servicio/Komisja, T-95/03, Zb.Orz., EU:T:2006:385, pkt 107).

215 Tak więc w pierwszej kolejności należy stwierdzić, że podnosząc niewystarczający charakter uzasadnienia motywu 106 zaskarżonej decyzji, Republika Grecka zmierza w rzeczywistości do podważenia zasadności oceny Komisji dotyczącej przesłanki zasobów państwowych i możliwości przypisania pomocy państwu. W konsekwencji należy uznać wspomniany argument za bezskuteczny w ramach niniejszego zarzutu. W każdym razie, jak wynika z pkt 208 powyżej, Republika Grecka była w stanie poznać uzasadnienie podjętego środka, aby móc bronić swych praw i zweryfikować, czy decyzja była zasadna i, jak wynika z pkt 146–156 powyżej, Sąd był w stanie przeprowadzić kontrolę zgodności z prawem zaskarżonej decyzji w tym zakresie. Na podstawie orzecznictwa przytoczonego w pkt 213 i 214 powyżej należy stwierdzić, że zaskarżona decyzja jest wystarczająco uzasadniona w tym zakresie.

216 W drugiej kolejności, w odniesieniu do istnienia drugiego środka pomocowego i przyczyn, dla których Komisja uznała za należne zarówno podatek od przeniesienia własności kopalń Kasandry, jak i podatek od przeniesienia własności rozpatrywanych gruntów, należy zauważyć, po pierwsze, że Komisja wystarczająco wyjaśniła powody, dla których ten pierwszy podatek jest należny, odwołując się do dodatniej wartości wspomnianych kopalń w momencie dokonywania spornej sprzedaży.

217 Po drugie, w motywie 123 zaskarżonej decyzji Komisja wskazała, że Republika Grecka przyznała, że podatek wynoszący 7–9% jest rzeczywiście stosowany do wszystkich przypadków sprzedaży gruntów, czy chodziłoby o aktywa przedsiębiorstwa, czy też o dobra osób fizycznych. W tym samym motywie Komisja uszczegółowiła, że otrzymała w tym zakresie dwa sprzeczne ze sobą pisma informacyjne, jedno z ministerstwa finansów (właściwego w dziedzinie podatków), a drugie z ministerstwa środowiska (właściwego w dziedzinie górnictwa). Komisja wyjaśniła, że poinformowała także organy greckie o tych sprzecznościach, jednakże nie otrzymała żadnej ostatecznej odpowiedzi. W konsekwencji Komisja oparła się na informacjach, które posiadała, a w szczególności na piśmie informacyjnym otrzymanym z ministerstwa finansów, w którym uznano możliwość zastosowania takiego podatku do spornej sprzedaży.

218 Z pkt 217 powyżej można wywieść, że rozumowanie Komisji, w wyniku którego dała ona pierwszeństwo jednej stawce podatkowej przed drugą, wynika wyraźnie z zaskarżonej decyzji i jest zatem wystarczająco uzasadnione.

219 W trzeciej kolejności, w odniesieniu do możliwości zastosowania zasady de minimis do jednego z dwóch środków pomocowych, należy stwierdzić, że Republika Grecka zmierza w rzeczywistości do podważenia zasadności zaskarżonej decyzji w tym zakresie, która to zasadność została już przeanalizowana w pkt 178 powyżej. W ramach niniejszego zarzutu należy zatem oddalić odnoszące się do tej kwestii argumenty Republiki Greckiej.

220 W czwartej kolejności, w odniesieniu do zarzucanej Komisji wewnętrznie sprzecznej i niedokładnej oceny dotyczącej wyceny kopalń i wybiórczego uwzględnienia szacunków zawartych w sprawozdaniu z wyceny, w zakresie, w jakim Republika Grecka zmierza do podważenia zasadności tej oceny, jej argument jest bezskuteczny w ramach analizy niniejszego zarzutu. Poza tym, jak wynika z pkt 105–109 powyżej, po pierwsze, Republika Grecka miała możliwość przedstawienia swojej obrony w tym zakresie, a po drugie, Sąd miał możliwość przeprowadzenia kontroli. W związku z powyższym należy stwierdzić, że motywy 75 i 76 zaskarżonej decyzji są wystarczająco uzasadnione.

221 W odniesieniu do zarzucanego Komisji nieuwzględnienia w zaskarżonej decyzji kosztów utrzymania w odpowiednim stanie obszaru górniczego Stratoni argument Republiki Greckiej nakłada się na przedstawione przez nią i przeanalizowane w pkt 100 i 102 powyżej twierdzenia podważające zasadność obliczenia wartości kopalń Kasandry i tym samym należy go oddalić jako bezskuteczny w ramach niniejszego zarzutu.

222 W odniesieniu do uwzględnienia ceny sprzedaży z 1995 r. w celu obliczenia wartości rozpatrywanych gruntów, a nie całościowej ceny kopalń Kasandry, należy stwierdzić, że celem tego argumentu jest w rzeczywistości podważenie zasadności oceny Komisji, co do której należy odesłać do pkt 90–109 i 116–130 powyżej, w związku z czym argument ten jest bezskuteczny w ramach niniejszego zarzutu.

223 Wreszcie w odniesieniu do kryterium wpływu na konkurencję i wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi Trybunał wyjaśnił, że nawet w przypadku gdy z okoliczności, w których pomoc została przyznana, wynika, że może ona mieć wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi oraz może zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem, Komisja musi przynajmniej wskazać te okoliczności w uzasadnieniu swojej decyzji (wyrok z dnia 6 września 2006 r., Portugalia/Komisja C-88/03, Zb.Orz., EU:C:2006:511, pkt 89; ww. w pkt 165 wyrok Komisja/Włochy i Wam, EU:C:2009:272, pkt 49).

224 Jednakże Komisja nie jest zobowiązana do zbadania udziałów beneficjenta pomocy w rynku krajowym lub europejskim ani pozycji przedsiębiorstw konkurujących ani przebiegu wymiany handlowej rozpatrywanych produktów i usług pomiędzy państwami członkowskimi, w przypadku gdy wyjaśniła, dlaczego pomoc zakłóca konkurencję i wpływa na wymianę pomiędzy państwami członkowskimi (zob. podobnie wyroki: z dnia 30 kwietnia 1998 r., Vlaams Gewest/Komisja, T-214/95, Rec, EU:T:1998:77, pkt 67; z dnia 15 czerwca 2005 r., Regione autonoma della Sardegna/Komisja, T-171/02, Zb.Orz., EU:T:2005:219, pkt 85; z dnia 6 września 2006 r., Włochy i Wam/Komisja, T-304/04 i T-316/04, EU:T:2006:239, pkt 64).

225 Jak stwierdzono w pkt 169 powyżej, Komisja nie była zobowiązana do zbadania w sposób szczegółowy kwestii metali rzeczywiście produkowanych lub wywożonych w momencie dokonywania spornej sprzedaży, ponieważ w celu zbadania niniejszego kryterium wystarczy wykazać i uzasadnić, że pomoc wzmocniła pozycję przedsiębiorstwa beneficjenta pomocy na rynku w zakresie działalności, którą to przedsiębiorstwo zamierzało podjąć, co Komisja uczyniła w motywie 110 zaskarżonej decyzji. W konsekwencji należy stwierdzić, że zaskarżona decyzja jest wystarczająco uzasadnione także w tym zakresie.

226 W świetle całości powyższych rozważań należy oddalić niniejszy zarzut w całości.

W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego naruszenia prawa do obrony, naruszenia uprawnień proceduralnych, nadużycia władzy, a także naruszenia zasady dobrej administracji i obowiązku przeprowadzenia sumiennego i bezstronnego badania (sprawa T-262/11)

227 W ramach niniejszego zarzutu Ellinikos Chrysos w twierdzeniu pierwszym podnosi naruszenie jej prawa do obrony, w szczególności prawa dostępu do akt sprawy i prawa do bycia wysłuchanym, oraz art. 41 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej wynikające z nieujawnienia tożsamości składającego skargę, która to informacja była istotna dla niej w celu przygotowania obrony i podważenia wiarygodności i interesu ogólnego, na jaki ten składający skargę mógł się powołać.

228 W twierdzeniu drugim Ellinikos Chrysos podważa dopuszczenie w toku postępowania administracyjnego greckiego obserwatora działalności górniczej jako strony zainteresowanej, określonej w art. 1 lit. h) rozporządzenia nr 659/1999 i utrwalonym orzecznictwie, ze względu na brak interesu własnego tego organu, do naruszenia którego mogłoby dojść w przypadku przyznania pomocy.

229 W twierdzeniu trzecim Ellinikos Chrysos podnosi nadużycie władzy i naruszenie zasady dobrej administracji i obowiązków przeprowadzenia sumiennego i bezstronnego badania przez Komisję, która posłużyła się metodą wybiórczą, częściową i arbitralną przy badaniu argumentów stron, wypaczając jej argumenty i pomijając okoliczności faktyczne. W uzasadnieniu swojego argumentu Ellinikos Chrysos przytacza komunikat prasowy opublikowany w dniu 23 lutego 2011 r., w którym Komisja uznała, że decyzja stwierdzająca istnienie pomocy państwa opiera się na sprawozdaniu z wyceny, w którym oszacowano wartość kopalń Kasandry na 25 mln EUR, podczas gdy wspomniana kwota odpowiadała oszacowaniu przeprowadzonemu przez nią. Komisja sprostowała wspomniany komunikat prasowy w tekście pierwszego komunikatu, bez wydania odrębnego sprostowania. Poza tym postępowanie administracyjne zostało przeprowadzone w sposób sprzeczny z prawem, z naruszeniem obowiązku przeprowadzenia sumiennego i bezstronnego badania i z pominięciem rzeczywistej wartości zbytych aktywów, pomimo wystarczających dowodów zawartych w aktach sprawy.

230 Komisja kwestionuje te twierdzenia.

231 Należy podkreślić, że żaden przepis dotyczący postępowania w sprawie kontroli pomocy państwa nie przyznaje beneficjentowi pomocy szczególnej roli pośród zainteresowanych stron. Postępowanie w sprawie kontroli pomocy państwa nie jest też postępowaniem wszczętym „przeciwko" beneficjentowi pomocy, dającym mu możliwość dochodzenia tak szerokich praw jak prawo do obrony jako takie. Jednakże mimo iż beneficjent pomocy nie ma statusu strony w postępowaniu, orzecznictwo przyznało mu pewne prawa proceduralne zmierzające do umożliwienia mu przedstawienia Komisji informacji i przedstawienia swoich argumentów (ww. w pkt 130 wyrok Scott/Komisja, EU:T:2003:113, pkt 54).

232 Orzecznictwo to w istocie przyznaje zainteresowanym role źródeł informacji dla Komisji w ramach postępowania administracyjnego wszczętego na podstawie art. 108 ust. 2 TFUE (wyroki: z dnia 22 października 1996 r., Skibsværftsforeningen i in./Komisja, T-266/94, Rec, EU:T:1996:153, pkt 256; z dnia 25 czerwca 1998 r., British Airways i in./Komisja, T-371/94 i T-394/94, Rec, EU:T:1998:140, pkt 59).

233 Ellinikos Chrysos, jako beneficjent rozpatrywanych środków, została wezwana do przedstawienia uwag i mogła zaprezentować swoją opinię na temat stwierdzeń Komisji i danego państwa członkowskiego oraz przedstawić Komisji informacje, które zostały należycie uwzględnione w toku postępowania administracyjnego. Należy zatem stwierdzić, że jej gwarancje proceduralne były przez Komisję w niniejszym przypadku w pełni przestrzegane.

234 W odniesieniu do pierwszego twierdzenia, dotyczącego nieujawnienia tożsamości składającego skargę, należy podnieść, że – jak słusznie podkreśla Komisja – nie istnieje żaden przepis nakładający na nią obowiązek przedstawienia zainteresowanym stronom tożsamości składającego skargę lub jakiegokolwiek źródła informacji. Tak więc Ellinikos Chrysos niesłusznie zarzuca Komisji nieprawidłowości proceduralne w tym zakresie.

235 Twierdzenie drugie, dotyczące dopuszczenia w toku postępowania administracyjnego greckiego obserwatora działalności górniczej jako strony zainteresowanej, należy uznać za bezskuteczne. Dopuszczenie takiego organu jako strony zainteresowanej wynika bowiem bezpośrednio z art. 108 ust. 2 TFUE i nie ma żadnego wpływu na status procesowy Ellinikos Chrysos ani na jej uprawnienia proceduralne w ramach wspomnianego postępowania.

236 W odniesieniu do twierdzenia trzeciego, dotyczącego zarzucanego Komisji nadużycia władzy i naruszenia zasady dobrej administracji oraz obowiązku przeprowadzenia przez Komisję sumiennego i bezstronnego badania, w pierwszej kolejności należy stwierdzić, że Ellinikos Chrysos poprzez swe niewystarczająco szczegółowe argumenty nie wykazała, że Komisja naruszyła ciążące na niej obowiązki staranności i dobrej administracji. Z analizy sprawy co do istoty wynika bowiem, że Komisja

prawidłowo oszacowała wartość wszystkich składników majątku będących przedmiotem spornej sprzedaży, zastosowała zasadę inwestora prywatnego i wykorzystała wszystkie informacje, które posiadała, w celu wywiązania się z zadania prawidłowego oszacowania wspomnianej wartości.

237 W drugiej kolejności, w odniesieniu do zarzucanego Komisji nadużycia władzy, należy przypomnieć, że jak już wielokrotnie orzekano, akt jest wadliwy z powodu nadużycia władzy jedynie wtedy, gdy na podstawie obiektywnych, istotnych i spójnych przesłanek wydaje się, że został on wydany wyłącznie lub przede wszystkim w celu osiągnięcia innych celów niż wskazane albo w celu obejścia szczególnej procedury przewidzianej w traktacie dla okoliczności danej sprawy (zob. wyrok z dnia 4 grudnia 2013 r., Komisja/Rada, C-121/10, Zb.Orz., EU:C:2013:784, pkt 81 i przytoczone tam orzecznictwo).

238 Tymczasem twierdzenia Ellinikos Chrysos w tym zakresie są bardzo ogólne i nie mają poparcia. Ellinikos Chrysos zasadniczo ogranicza się do powołania błędu zawartego w komunikacie prasowym opublikowanym przez Komisję w dniu 23 lutego 2011 r., który został – jak spółka ta przyznaje – sprostowany na jej wniosek. W takich okolicznościach należy stwierdzić, że w niniejszym przypadku przesłanki przewidziane w przytoczonym w pkt 237 powyżej orzecznictwie w sposób oczywisty nie zostały spełnione.

239 Podsumowując – należy oddalić zarzut czwarty jako bezzasadny oraz obydwie skargi w całości.

W przedmiocie kosztów

240 Zgodnie z art. 134 § 1 regulaminu postępowania przed Sądem kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżące przegrały sprawę, należy obciążyć je kosztami zgodnie z żądaniem Komisji.

Z powyższych względów

SĄD (czwarta izba)

orzeka, co następuje:

1) Sprawy T-233/11 i T-262/11 zostają połączone do celów wydania wyroku.

2) Skargi zostają oddalone.

3) W sprawie T-233/11 Republika Grecka pokrywa własne koszty oraz koszty poniesione przez Komisję Europejską.

4) W sprawie T-262/11 Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou pokrywa własne koszty oraz koszty poniesione przez Komisję Europejską.

Prek Labucka Kreuschitz

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 9 grudnia 2015 r.

Podpisy

Spis treści

Okoliczności powstania sporu 2

1. Stan faktyczny 2

2. Istotne postanowienia umowy 3

3. Postępowanie administracyjne 5

4. Zaskarżona decyzja 5

Przebieg postępowania i żądania stron 7

Co do prawa 8

1. W przedmiocie dopuszczalności 9

2. Co do istoty 10

Streszczenie zarzutów dotyczących stwierdzenia nieważności 10

W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego błędnej wykładni i zastosowania art. 107 ust. 1 TFUE i art. 108 ust. 2 TFUE, a także szeregu błędów w ocenie okoliczności faktycznych odnoszących się do istnienia pomocy (sprawy T-233/11 i T-262/11) 11

W przedmiocie pierwszego środka pomocowego 11

– Uwagi wstępne 11

– W przedmiocie drugiej części zarzutu, dotyczącej błędu w ocenie przesłanki istnienia korzyści 11

– W przedmiocie części pierwszej zarzutu, dotyczącej błędów w ocenie przesłanki wykorzystania zasobów państwowych 23

– W przedmiocie części trzeciej, dotyczącej błędu w ocenie wymogu istnienia zakłócenia konkurencji i wpływu na handel między państwami członkowskimi (sprawa T-233/11) 26

W przedmiocie drugiego środka pomocowego 28

– W przedmiocie części pierwszej, dotyczącej błędów w ocenie przesłanki istnienia korzyści (sprawy T-233/11 i T-262/11) 28

– W przedmiocie części drugiej, dotyczącej błędu w ocenie przesłanki istnienia zakłócenia konkurencji i wpływu na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi (sprawa T-233/11) 29

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego błędnej wykładni i zastosowania art. 14 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia nr 659/1999 i naruszenia zasad proporcjonalności, lojalnej współpracy, pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań (sprawa T-233/11) 29

W przedmiocie zarzutu trzeciego, dotyczącego niewystarczającego i wewnętrznie sprzecznego uzasadnienia i naruszenia art. 296 TFUE (sprawa T-233/11) 32

W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego naruszenia prawa do obrony, naruszenia uprawnień proceduralnych, nadużycia władzy, a także naruszenia zasady dobrej administracji i obowiązku przeprowadzenia sumiennego i bezstronnego badania (sprawa T-262/11) 35

W przedmiocie kosztów 37